

MINISTARSTVO OBRANE

1708

Na temelju članka 107. stavaka 2. i 3. Zakona o obrani (»Narodne novine«, br. 73/13, 75/15 i 27/16) uz suglasnost ministra nadležnoga za poslove civilnog zračnog prometa, donosim

PRAVILNIK

O LETENJU VOJNIH ZRAKOPLOVA

I. TEMELJNE ODREDBE

Članak 1.

- (1) Ovim Pravilnikom propisuju se uvjeti, načini, pravila i postupci letenja hrvatskih vojnih zrakoplova (u daljnjem tekstu: vojni zrakoplov) koji se izvode na teritoriju i u zračnom prostoru Republike Hrvatske.
- (2) Odredbe ovoga Pravilnika primjenjuju se i na inozemne vojne zrakoplove dok lete u hrvatskom zračnom prostoru.
- (3) Odredbe ovoga Pravilnika primjenjuju se i na vojni zrakoplov kada leti u zračnom prostoru pod suverenitetom druge države, osim ako su pravila letenja propisana odredbama ovoga Pravilnika manje ograničavajuća od pravila letenja te države.
- (4) Ovim Pravilnikom uređuju se pitanja vojnog letenja na koja se ne primjenjuju odredbe općih propisa o zračnom prometu.

Pojmovi i kratice

Članak 2.

Pojmovi koji se koriste u ovom Pravilniku imaju sljedeća značenja:

- (1) *akrobatski let*: namjerno izveden manevar vojnog zrakoplova u letu koji uključuje naglu promjenu položaja vojnog zrakoplova, neuobičajen položaj vojnog zrakoplova ili neuobičajenu promjenu brzine leta

- (2) *Alpha Scramble*: let vojnog zrakoplova presretača u svrhu zaštite suvereniteta zračnog prostora Republike Hrvatske (identifikacije nepoznatog objekta u zračnom prostoru, aktivne protuzračne obrane ili pomoći zrakoplovima u stanju nužde i zrakoplovima u opasnosti)
- (3) *avion*: zrakoplov teži od zraka, pokretan motorom, koji uzgon u letu dobiva osobito zbog aerodinamičkih reakcija na površinama koje u određenim uvjetima leta ostaju nepokretne
- (4) *bespilotni zrakoplov*: zrakoplov namijenjen izvođenju operacija bez pilota u zrakoplovu
- (5) *borbeni let*: let vojnog zrakoplova koji se provodi u području borbenih djelovanja i let naoružanog zrakoplova u svrhu zaštite suvereniteta Republike Hrvatske
- (6) *grupni let*: vrsta leta kod kojeg dva ili više zrakoplova, uz prethodni dogovor pilota zrakoplova, lete u istom smjeru uz održavanje horizontalnog i vertikalnog odstojanja
- (7) *helikopter*: zrakoplov teži od zraka koji se u zraku održava ponajviše zbog reakcija zraka na jedan ili više pogonjenih rotora na približno vertikalnim osima
- (8) *izvidnički let*: let u svrhu prikupljanja informacija od obavještajnog značaja vizualnim promatranjem iz zraka ili senzorima
- (9) *hitni zračni medicinski prijevoz*: zračni prijevoz organa za transplantaciju, oboljelih ili ozlijeđenih osoba kojima je potrebna hitna medicinska skrb u medicinskoj ustanovi
- (10) *kontrolirani aerodrom*: aerodrom na kojem se obavlja kontrola zračne plovidbe za aerodromski promet
- (11) *let za obuku*: let koji se provodi radi dostizanja osposobljenosti vojnih letaća, učenika letaća i kandidata za učenike letaće za provedbu zadaća na određenom tipu vojnog zrakoplova
- (12) *letačka dužnost*: svaka aktivnost letačkog osoblja vezana za pripremu i provedbu letačke zadaće
- (13) *letačka posada*: članovi posade zrakoplova koji su osposobljeni za obavljanje poslova u zrakoplovu prema Priručniku za uporabu određenog tipa vojnog zrakoplova
- (14) *letačka pripravnost*: vrijeme tijekom kojeg se letačko osoblje nalazi u pripravnosti za provedbu letačke zadaće
- (15) *letačka zadaća*: sve aktivnosti koje slijede nakon prijema zapovijedi za letačku zadaću, a uključuju pripremu, provedbu i

raščlambu leta

(16) *nadležna kontrola zračnog prometa*: oblasna kontrola zračnog prometa, prilazna kontrola zračnog prometa ili aerodromska kontrola zračnog prometa

(17) *noć*: vremensko razdoblje koje počinje pola sata nakon zalaska sunca i završava pola sata prije izlaska sunca

(18) *objavljivanje na način uobičajen u zračnom prometu*: objavljivanje u Zborniku zrakoplovnih informacija Republike Hrvatske (Aeronautical Information Publication – AIP) uključujući AMDT i SUP, okružnicom zrakoplovnih informacija, NOTAM-om (uključujući listu provjere i mjesečni popis važećih NOTAM-a) ili drugim publikacijama

(19) *opći zračni promet (General Air Traffic – GAT)*: svi letovi civilnih zrakoplova, kao i letovi državnih zrakoplova, koji se obavljaju sukladno pravilima i postupcima ICAO

(20) *operativni zračni promet (Operational Air Traffic – OAT)*: svi letovi civilnih zrakoplova, kao i letovi državnih zrakoplova koji se obavljaju u skladu s posebno utvrđenim pravilima i postupcima koji odstupaju od pravila i postupaka za opći zračni promet

(21) *plan leta*: skup određenih informacija o namjeravanom letu ili dijelu leta zrakoplova

(22) *plan vojnog letenja*: plan vojnog letenja je zapovijed za letačku zadaću zapovjednika zrakoplovne postrojbe koja organizira vojno letenje

(23) *podvjesni teret*: u helikopterskim operacijama, bilo koji teret koji visi ispod trupa helikoptera

(24) *potraga i spašavanje*: uporaba zrakoplova, površinskih plovila, podmornica, specijaliziranih timova za spašavanje i opreme u svrhu potrage i spašavanja osoba u opasnosti na kopnu ili moru i njihovog dovođenja na sigurno mjesto

(25) *prednji zračni kontrolor*: osoba koja s pozicije na površini ili u zraku navodi djelovanje zrakoplova u bliskoj zračnoj potpori

(26) *razdoblje trenaže*: najdulji vremenski rok od zadnjeg leta, propisan Programom letačke obuke, u kojem se smatra da je vojni letač spreman za obavljanje pojedine letačke zadaće u određenim uvjetima leta na određenom tipu zrakoplova

(27) *skupni plan leta*: plan leta koji se predaje nadležnoj kontroli zračnog prometa, a sadrži informacije iz plana vojnog letenja u skladu sa zahtjevima pružatelja usluga u zračnoj plovidbi bez klasificiranih podataka

(28) *stalna najava*: vrsta plana vojnog letenja za letove koji se provode iz letačke pripravnosti i u drugim slučajevima kada je to potrebno

(29) *stručna pogreška*: svako nenamjerno odstupanje od pravila i propisa koji definiraju provedbu letačkih zadaća, a koje je dovelo do odstupanja od planirane zadaće, ugrožavanja sigurnosti letenja i/ili materijalne štete

(30) *Tango Scramble*: let vojnog zrakoplova presretača u svrhu uvježbavanja leta Alpha Scramble

(31) *transportni let*: let za prijevoz putnika ili tereta koji se obavlja vojnim zrakoplovom

(32) *ukupno vrijeme leta (Block time)*: vrijeme od trenutka kada vojni zrakoplov započne vožnju s parkirnog položaja u svrhu uzlijetanja do trenutka zaustavljanja zrakoplova na parkirnom položaju, a za helikopter od trenutka pokretanja do trenutka zaustavljanja nosećeg rotora

(33) *vanjski teret*: dodatna oprema pričvršćena na vanjskom dijelu zrakoplova propisana Priručnikom za uporabu određenog tipa vojnog zrakoplova

(34) *vojni zračni promet*: zračni promet u kojem sudjeluju hrvatski i/ili inozemni vojni zrakoplovi

(35) *vojna zrakoplovna priredba*: letačka aktivnost hrvatskih i/ili inozemnih vojnih zrakoplova (proslave, obljetnice, aeromitinzi, izložbe i sl.) u organizaciji Ministarstva obrane ili Oružanih snaga.

(36) *zapovjednik zrakoplova*: osoba s pravom konačne odluke, odgovorna za upravljanje zrakoplovom

(37) *zrakoplov*: svaka naprava koja se održava u atmosferi zbog reakcije zraka, osim reakcije zraka u odnosu na Zemljinu površinu.

Članak 3.

Kratice koje se koriste u ovom Pravilniku imaju sljedeća značenja:

– AGL (*Above Ground Level*) – iznad površine zemlje

– AE (*Aeromedical Evacuation*) – zračna medicinska evakuacija

– AMC (*Airspace Management Cell*) – jedinica za upravljanje zračnim prostorom

- CASEVAC (*Casualty Evacuation*) – evakuacija žrtava
- CTR (*Control Zone*) – kontrolirana zona
- FL (*Flight Level*) – razina leta
- GND (*Ground*) – tlo (zemlja)
- GCZ – gađanje ciljeva na zemlji (površini)
- GRB – gađanje, raketiranje, bombardiranje
- IASU – izvanaerodromsko slijetanje i uzlijetanje
- IFR (*Instrument Flight Rules*) – pravila instrumentalnog letenja
- IMC (*Instrument Meteorological Conditions*) – instrumentalni meteorološki uvjeti
- MEDEVAC (*Medical Evacuation*) – medicinska evakuacija
- AMSL (*Above Mean Sea Level*) – iznad srednje razine mora
- NOTAM – (Notice to Airmen) – poruka distribuirana putem telekomunikacijskih sredstava, a sadrži informacije o kojima zrakoplovno osoblje nužno mora biti pravovremeno obaviješteno
- PAR (*Precision Approach Radar*) – radarski sustav za precizno prilaženje na slijetanje
- RVSM (*Reduced Vertical Separation Minimum*) – smanjeni minimum vertikalnog razdvajanja od i uključujući FL 290 do i uključujući FL 410
- SSR (*Secondary Surveillance Radar*) – sekundarni radar
- VFR (*Visual Flight Rules*) – pravila za vizualno letenje
- VMC (*Visual Meteorological Conditions*) – vizualni meteorološki uvjeti
- ZMiN – zračno motrenje i navođenje.

Vojni zbornik zrakoplovnih informacija

Članak 4.

(1) Vojni zbornik zrakoplovnih informacija (MilAIP – Military Aeronautical Information Publication) je zbirka propisa, informacija i podataka bitnih za sigurnost vojnog zračnog prometa.

(2) Informacije i podatke bitne za sigurnost vojnog zračnog prometa Ministarstvo obrane dostavlja pružatelju usluga u zračnom prometu koji ih objavljuje na način uobičajen u zračnom prometu.

Vojna letačka dokumentacija letača i postrojbi Oružanih snaga Republike Hrvatske

Članak 5.

(1) Vojni letači vode sljedeću osobnu letačku dokumentaciju:

- knjižicu letenja
- knjižicu evidencije naleta
- radnu bilježnicu.

(2) U letačkim postrojbama Oružanih snaga Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Oružane snage) koristi se sljedeća opća letačka dokumentacija:

- knjiga pripreme i raščlambe letenja
- plan vojnog letenja
- knjiga voditelja letenja
- knjiga pomoćnika voditelja letenja
- individualni plan letačke obuke
- godišnji plan teorijske i praktične provjere pilota

- evidencija kategorije spremnosti letačkog sastava
- evidencija ugrožavanja sigurnosti letenja
- podaci o obavljenim letovima
- evidencija zdravstvene sposobnosti.

(3) U postrojbama Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane (u daljnjem tekstu: HRZ i PZO), ovisno o njihovoj misiji, po potrebi se koristi i sljedeća opća letačka dokumentacija:

- dnevnik GRB-a
- knjiga prevoženja.

(4) U postrojbama HRZ-a i PZO-a koje provode izobrazbu učenika letača i polaznika Specijalizacije za nastavnika letenja, uz opću letačku dokumentaciju iz stavka 1. ovoga članka, obvezno se vodi i posebna letačka dokumentacija:

- knjiga metodičkih savjetovanja
- knjiga praćenja obuke letača
- plan i sadržaj nastavnog sata za letačku obuku
- plan i sadržaj nastavnog sata za primijenjenu teoriju.

Pričuva goriva

Članak 6.

Prilikom planiranja letenja primjenjuju se uvjeti o minimalnim količinama pričuve goriva utvrđene Priručnikom za uporabu određenog tipa vojnog zrakoplova i/ili Uputom za provedbu namjenskih zadaća određenog tipa vojnog zrakoplova.

Mjerne jedinice

Članak 7.

(1) U vojnom letenju primjenjuju se sljedeće mjerne jedinice za:

- navigaciju: nautička milja (NM) i desetice i/ili kilometri (km) i desetice
- kraće udaljenosti (do 4 000 m), posebno za mjerenje udaljenosti na aerodromima: metar (m)
- apsolutnu visinu (altitude) i relativnu visinu (height): stopa (ft) ili metri (m)
- nadmorsku visinu (elevation): stopa (ft) ili metri (m)
- horizontalnu brzinu, uključujući brzinu vjetra: kilometara na sat (km/h), metara u sekundi (m/s), čvor (kt), Mach (M)
- vertikalnu brzinu: metara u sekundi (m/s), stopa u minuti (ft/min)
- smjer vjetra kod uzlijetanja i slijetanja: stupanj (°) prema magnetskom sjeveru
- smjer vjetra: stupanj (°) prema geografskom sjeveru
- vidljivost u letu, pri tlu i uzduž uzletno-sletne staze: kilometar ili metar (km ili m)
- tlak zraka za postavljanje barometarskog visinomjera: hektopascal (hPa), milimetara žive (mmHg), inča žive (inHg)
- temperaturu: stupanj Celsiusa (°C)
- masu ili težinu: tone (t), kilogrami (kg) ili libre (lbs)
- vrijeme: sat, minuta, sekunda
- volumen: litre (l) i američki galoni (US gal).

(2) U vojnom zračnom prometu vrijeme se mjeri i određuje primjenom jedinstvenog koordiniranog vremena (Universal Time Co-ordinated – UTC) ili lokalnog vremena (Local Time Co-ordinated – LTC)

II. HRVATSKI ZRAČNI PROSTOR

Pojmovi zračnog prostora

Članak 8.

- (1) Hrvatski zračni prostor je prostor iznad kopna i teritorijalnog mora Republike Hrvatske.
- (2) Radi sigurnog odvijanja zračnog prometa, dijelovi zračnog prostora Republike Hrvatske mogu biti određeni kao zabranjena područja ili područja s ograničenjem letenja.
- (3) Vojni zrakoplovi imaju pravo pristupa cjelokupnom zračnom prostoru Republike Hrvatske uz prethodno utvrđena ograničenja.

Članak 9.

Zabranjeno područje (Prohibited Area – P) je zračni prostor smješten iznad kopnenih područja ili teritorijalnih voda Republike Hrvatske unutar kojeg je letenje zrakoplova zabranjeno.

Članak 10.

- (1) Uvjetno zabranjeno područje (Restricted Area – R) je zračni prostor smješten iznad kopnenih područja ili teritorijalnih voda Republike Hrvatske unutar kojeg je letenje zrakoplova ograničeno u skladu s unaprijed utvrđenim uvjetima.
- (2) Privremeno izdvojeno područje (Temporary Segregated Area – TSA) je dio zračnog prostora utvrđenih dimenzija koji je pod nadležnosti korisnika kojeg ovlasti Nacionalno povjerenstvo za upravljanje zračnim prostorom i koji se privremeno izdvaja za ekskluzivnu uporabu od određenog subjekta ili korisnika i kroz koji drugom zračnom prometu neće biti dopušten prolazak.
- (3) Privremeno rezervirano područje (Temporary Reserved Area – TRA) je dio zračnog prostora utvrđenih dimenzija koji je pod nadležnosti korisnika kojeg ovlasti Nacionalno povjerenstvo za upravljanje zračnim prostorom i koji je privremeno rezerviran za specifičnu uporabu od određenog subjekta ili korisnika i kroz koji se može dopustiti prolazak ostalom zračnom prometu, pod uvjetima iz odobrenja kontrole zračnog prometa.
- (4) Dinamičko područje je dio zračnog prostora s uspostavljenom privremenom zabranom ili ograničenjem letenja radijusa 46 km (25 NM) oko zrakoplova, s vertikalnom separacijom od 1500 m (5000 ft) od ostalog zračnog prometa. Nadležna KZP osigurava dinamičko područje primjenom propisanih normi, a zrakoplove unutar dinamičkog područja vodi časnik za navođenje.
- (5) Opasno područje (Danger Area – D) je zračni prostor smješten iznad kopnenih područja ili teritorijalnih voda Republike Hrvatske unutar kojeg se, ovisno o slučaju, u određenom vremenu mogu odvijati aktivnosti opasne za letenje zrakoplova.

(6) Posebno korištenje kontroliranoga zračnog prostora je način uporabe zračnog prostora čiji su uvjeti korištenja utvrđeni propisom koji reguliraju civilni zračni promet. Uvjeti za izdavanje odobrenja za posebno korištenje kontroliranog zračnog prostora utvrđeni su zrakoplovnom publikacijom AIC koju objavljuje pružatelj usluga u zračnoj plovidbi.

Područja za obuku

Članak 11.

(1) Područje za obuku je dio zračnog prostora iz članka 10. ovoga Pravilnika u kojem se provodi osposobljavanje i usavršavanje vojnih letaća iz elemenata upravljanja vojnim zrakoplovom ili druge letačke zadaće.

(2) Područja za obuku iz stavka 1. ovoga članka objavljuju se u vojnim zrakoplovnim publikacijama na način uobičajen u zračnom prometu, a mogu biti:

- VFR pilotažna zona
- IFR pilotažna zona
- pilotažna zona grupnog letenja
- OAT koridor
- uvjetno zabranjeno područje
- privremeno izdvojeno područje
- privremeno rezervirano područje
- prekogranično područje
- prekogranični zračni prostor.

OAT koridori

Članak 12.

(1) OAT koridori su rezervacije zračnog prostora radi sigurnosti letenja vojnih zrakoplova po koridorima brišućeg leta ili

zahtjeva vojnog letenja u kontroliranom zračnom prostoru.

(2) Koridor brišućeg leta određuje se središnjom crtom između prekretnih orijentira rute, izraženih u WGS 84 zemljopisnim koordinatama. Širina koridora je 3 NM (5,5 km) i to po 1,5 NM (2,25 km) lijevo i desno od crte rute i visinom od površine zemlje do 1000 ft (300 m) iznad tla.

(3) OAT koridori objavljuju se na način uobičajen u zračnom prometu.

Članak 13.

Procedura rezervacije zračnog prostora za potrebe vojnog zračnog prometa uređuje se Uputom za podnošenje zahtjeva za objavu i poništenje NOTAM-a.

Uporaba zračnog prostora

Članak 14.

(1) Vojni zrakoplovi će letjeti, kada je to moguće, u skladu s ICAO pravilima i postupcima za GAT ili odstupati od tih pravila i postupaka u skladu s odredbama ovoga Pravilnika.

(2) Kada vojni zrakoplovi lete po posebno utvrđenim pravilima i postupcima za OAT, a zbog svojih letnih osobina i svojstava, ne mogu održavati minimalne utvrđene brzine od brzina utvrđenih Pravilnikom o letenju zrakoplova, zbog sigurnosti letenja drugih korisnika zračnog prostora, provode se mjere povećanih normi razdvajanja ili rezervacije određenog dijela zračnog prostora uz obveznu rezervaciju zračnog prostora bez obzira na njegovu klasifikaciju (kontrolirani/nekontrolirani zračni prostor) ako se leti na visinama nižim od 7000 ft AMSL ili 5500 ft AGL, ovisno koja je razina veća.

(3) Povećane norme razdvajanja iz stavka 2. ovoga članka utvrđuje SSVZP.

(4) Rezervacije zračnog prostora primjenjuju se na letove vojnih zrakoplova u skladu sa zahtjevima vojnog letenja.

III. VOJNI ZRAKOPLOV

Članak 15.

(1) Hrvatski vojni zrakoplovi imaju državnu pripadnost Republike Hrvatske i obvezni su nositi oznake državne pripadnosti i registracijske oznake utvrđene posebnim popisom.

(2) Vojni zrakoplovi iz stavka 1. ovoga članka upisuju se u Registar vojnih zrakoplova.

Podjela vojnih zrakoplova

Članak 16.

Vojni zrakoplovi se prema vrsti dijele na:

- avione
- helikoptere
- bespilotne zrakoplove.

Uporaba vojnog zrakoplova

Članak 17.

(1) Vojni zrakoplov može se upotrebljavati ako udovoljava uvjetima uporabe zrakoplova i zrakoplovne tehnike u skladu s Pravilnikom o kontinuiranoj plovidbenosti i održavanju vojnih zrakoplova.

(2) Vojni zrakoplov može se upotrebljavati prema namjeni upisanoj u Registar vojnih zrakoplova na način određen u Priručniku za uporabu određenog tipa vojnog zrakoplova i/ili Uputi za provedbu namjenskih zadaća određenog tipa vojnog zrakoplova.

Članak 18.

(1) Ako vojni zrakoplov leti izvan granica Republike Hrvatske, mora imati sljedeće dokumente:

- potvrdu o registraciji
- potvrdu o plovidbenosti vojnog zrakoplova
- knjižicu održavanja zrakoplova.

(2) Vojni zrakoplov koji provodi transportni let uz dokumente iz stavka 1. ovoga članka mora imati i sljedeće dokumente:

– popis putnika, mjesto njihova ukrcaja i odredište i/ili

– tovarni list i detaljne podatke o teretu.

(3) Otpremanje, prijevoz i prihvat putnika i tereta uređeno je Priručnikom za uporabu određenog tipa vojnog zrakoplova i/ili Uputom za provedbu namjenskih zadaća određenog tipa vojnog zrakoplova.

Svjetlosna oprema vojnog zrakoplova

Članak 19.

(1) Vojni zrakoplov mora biti opremljen obveznim svjetlima u skladu s propisima kojima je reguliran zračni promet u Republici Hrvatskoj, a može biti opremljen i drugim svjetlima.

(2) Svjetlosna oprema vojnog zrakoplova koja se koristi za vizualno noćno letenje uz pomoć uređaja za gledanje noću mora biti prilagođena uporabi uređaja za gledanje noću.

(3) Uporaba svjetala zrakoplova propisuje se Priručnikom za uporabu određenog tipa vojnog zrakoplova, Programom letačke obuke ili Uputom za provedbu namjenskih zadaća određenog tipa vojnog zrakoplova.

Članak 20.

(1) Svjetla za označavanje vojnog zrakoplova uključuju se prije pokretanja motora i ostaju uključena do zaustavljanja motora, osim ako za pojedini let ili dio leta nije drugačije određeno Priručnikom za uporabu određenog tipa vojnog zrakoplova, Programom letačke obuke ili Uputom za provedbu namjenskih zadaća određenog tipa vojnog zrakoplova.

(2) Svjetla vojnih zrakoplova koji lete u grupi moraju se koristiti na način koji omogućuje siguran let i međusobno uočavanje zrakoplova unutar grupe.

IV. VOJNI AERODROM

Pojam i vrste vojnih aerodroma

Članak 21.

(1) Vojni aerodrom je određeno područje na zemlji ili vodi opremljeno objektima, instalacijama i uređajima namijenjeno u

potpunosti ili djelomično za kretanje, uzlijetanje, slijetanje, boravak ili stalni razmještaj vojnih zrakoplova, a kojim upravlja Ministarstvo obrane.

(2) Vojni aerodrom sastoji se od sljedećih elemenata:

- manevarskih površina
- prelaznih i bočnih pojaseva sigurnosti
- pretpolja i prilaznih pojaseva sigurnosti
- prilaznih i odlaznih sektora
- prostor za smještaj vojnih zrakoplova (stajanka)
- objekata, instalacija uređaja i opreme za vođenje letenja
- posebnih elemenata vojnog aerodroma.

Posebni elementi vojnog aerodroma

Članak 22.

Uz elemente iz članka 21. stavka 2. ovoga Pravilnika vojni aerodrom može sadržavati ili obuhvaćati i sljedeće dijelove ili objekte posebne namjene:

- prostor za padobranske skokove
- prostor za odbacivanje vučene mete
- prostor za odbacivanje tereta
- površinu za prisilno slijetanje vojnih zrakoplova
- prostor za dizanje i spuštanje podvjesnog tereta
- zaklone vojnih zrakoplova

- zaklon vatrene reglaže naoružanja (grudobran)
- prostor za naoružavanje i razoružavanje vojnih zrakoplova
- prostor i oprema za zrakoplovna goriva i maziva
- prostor (ubojni kvadrat) za eksplozivne naprave
- prostor za kompenzaciju magnetskog i radio kompasa
- prostor za provjeru ispravnosti vojnih zrakoplova i zrakoplovne tehnike (probni stol).

Članak 23.

Vojni aerodromi se prema namjeni i stupnju opremljenosti objekata, instalacija i uređaja iz članka 21. ovoga Pravilnika razvrstavaju u razrede i kategorije u skladu s Uputom za vojne aerodrome.

Članak 24.

- (1) Razredi vojnih aerodroma određuju se prema dužini i širini uzletno-sletne staze i širini staze za vožnju odnosno prema dužini, širini ili dubini vodene površine određene za uzlijetanje i slijetanje vojnih zrakoplova.
- (2) Kategorije vojnih aerodroma određuju se prema stupnju opremljenosti uzletno-sletne staze sredstvima za prilaženje, opremljenosti staza za vožnju, te prema drugoj opremi koja služi za sigurno manevriranje vojnog zrakoplova i sredstava za vatrogasnu zaštitu.

Članak 25.

- (1) Posebna vrsta vojnog aerodroma je vojni helidrom, vojni hidrodrom i vojno letjelište.
- (2) Vojni helidrom je određeno područje na zemlji namijenjeno za sigurnu vožnju, uzlijetanje, slijetanje i stalni razmjestaj vojnih helikoptera.
- (3) Vojni hidrodrom je dio vodene površine opremljene uređajima i objektima na vodi i kopnu, a namijenjen je za sigurnu vožnju, uzlijetanje, slijetanje, pristajanje, sidrenje, spuštanje i izvlačenje vojnih hidroaviona.
- (4) Vojno letjelište je određena površina koja ispunjava minimum sigurnosnih uvjeta i namijenjeno je za privremenu ili

povremenu vožnju, uzlijetanje i slijetanje vojnih zrakoplova.

Odobrenje za uporabu vojnog aerodroma

Članak 26.

- (1) Vojni aerodrom može se koristiti za vojni zračni promet ako udovoljava zahtjevima za sigurnu zračnu plovidbu i ako je izdano Odobrenje za uporabu vojnog aerodroma (u daljnjem tekstu: Odobrenje).
- (2) Odobrenje na zahtjev operatora vojnog aerodroma (u daljnjem tekstu: operator) na neodređeno vrijeme izdaje SSVZP.
- (3) Izgled i sadržaj Odobrenja nalazi se u Prilogu 1. ovoga Pravilnika i njegov je sastavni dio.

Članak 27.

- (1) Operator je ustrojstvena jedinica Oružanih snaga koja koristi i održava vojni aerodrom u skladu s Uputom o letenju vojnih zrakoplova.
- (2) Operator je odgovoran za kontinuirano udovoljavanje uvjetima pod kojima je Odobrenje izdano, a u slučaju neudovoljavanja uvjeta dužan je o tome izvijestiti SSVZP.

Članak 28.

- (1) SSVZP može izdati Odobrenje i kada nisu ispunjeni svi propisani uvjeti ako operator sigurnosnom procjenom dokaže da neispunjeni uvjeti ne utječu na sigurnost zračnog prometa.
- (2) Odobrenje iz stavka 1. ovoga članka mora sadržavati obrazložene razloge odstupanja od propisanih uvjeta, standarda ili preporučene prakse.
- (3) Ako SSVZP utvrdi da postoji nedostatak koji je uklonjiv u određenom roku, može izdati privremeno Odobrenje na određeni rok. Prije isteka roka određenog u Odobrenju, SSVZP će provesti nadzor o ispunjenju uvjeta i izdati Odobrenje u skladu s člankom 26. stavkom 2. ovoga Pravilnika ili u slučaju daljnjih nedostataka uskratiti Odobrenje do ispunjenja propisanih uvjeta.

Članak 29.

- (1) SSVZP će zabraniti uporabu vojnog aerodroma posebnim rješenjem i Odobrenje iz članka 26. ovoga Pravilnika

privremeno staviti izvan snage kada nadzorom utvrdi da nisu ispunjeni uvjeti pod kojima je Odobrenje izdano.

(2) Rješenjem iz stavka 1. ovoga članka SSVZP će naložiti operatoru da u određenom roku ukloni utvrđene nedostatke zbog kojih je Odobrenje stavljeno izvan snage.

(3) Protiv rješenja iz stavka 1. ovoga članka operator može u roku od 15 dana po primitku rješenja izjaviti žalbu ministru obrane.

Uputa o letenju vojnih zrakoplova

Članak 30.

(1) Uputa o letenju vojnih zrakoplova izrađuje se za svaki aerodrom na kojem su stalno razmještene operativne postrojbe HRZ-a i PZO-a, a uređuje načine, postupke i druge uvjete za sigurno uzlijetanje i slijetanje vojnih zrakoplova.

(2) Za sve ostale aerodrome u Republici Hrvatskoj izrađuju se dokumenti kojima se utvrđuju načini, postupci i drugi uvjeti za sigurno uzlijetanje i slijetanje vojnih zrakoplova potrebni za njihovo sigurno vođenje u skladu sa letačkom zadaćom.

(3) Uputa iz stavka 1. ovoga članka ovisno o posebnosti aerodroma sadržava:

- podatke o operatoru aerodroma
- opće podatke o aerodromu: položaj, oblik i veličina, uzletno-sletne staze, staze za vožnju, stajanke
- podatke o zračnom prostoru
- podatke o načinu korištenja zračnog prostora
- klimatološki opis aerodroma
- ograničenja u letenju
- dužnosti i obveze operatora te način obavljanja poslova
- postupke za pristup manevarskim površinama (Movement Area)
- postupke za slučaj izvanrednog događaja (Emergency Plan)

- način kontrole manevarskih površina i površina bez prepreka
 - način kontrole horizontalne, vertikalne i svjetlosne signalizacije
 - postupke za održavanje objekata, opreme i instalacija
 - sigurnosne postupke tijekom izvođenja radova na i oko manevarskih površina
 - upravljanje postupcima na stajanci (Apron Management)
 - upravljanje sigurnošću na stajanci (Apron Safety Management)
 - postupke za kretanje ljudi i vozila na i oko manevarskih površina
 - postupke i popis opreme za zaštitu vojnog aerodroma i vojnih zrakoplova od ptica i drugih životinja
 - kartu prepreka u prostoru prema kategoriji prilaza vojnog zrakoplova aerodromu, te praćenje i evidentiranje svih promjena
 - način uklanjanja onespoblnog vojnog zrakoplova s manevarskih površina te popis opreme za uklanjanje onespoblnih zrakoplova
 - način za sigurno rukovanje, skladištenje i prijevoz opasnih tvari
 - postupke u slučaju smanjene vidljivosti
 - postupke za zaštitu radara i drugih navigacijskih uređaja na vojnom aerodromu
 - sustav upravljanja sigurnošću (Safety Management System)
 - druga pitanja značajna za sigurno korištenje vojnog aerodroma te za uzlijetanje i slijetanje vojnih zrakoplova.
- (4) Uputu iz stavka 1. ovoga članka i dokumente iz stavka 2. ovoga članka donosi zapovjednik HRZ-a i PZO-a uz prethodno mišljenje pružatelja usluga u zračnoj plovidbi i suglasnosti SSVZP.

Dužnosti operatora

Članak 31.

Operator je dužan:

- skrbiti se o primjeni Upute za letenje vojnih zrakoplova
- pravodobno dostavljati nadređenom zapovjedništvu sve podatke koji zahtijevaju izmjenu ili dopunu Upute za letenje vojnih zrakoplova
- omogućiti ovlaštenim osobama nadzor nad provedbom zaštitnih i sigurnosnih mjera na vojnom aerodromu
- obavljati prihvat i otpremu vojnih zrakoplova, putnika i opreme te omogućiti boravak zrakoplova na aerodromu
- raspolagati s osobljem osposobljenim za prihvat i otpremu putnika i opreme te za održavanje operativnih površina vojnog aerodroma
- utvrditi obvezu i način suradnje odgovornih za provedbu mjera sigurnosti i za sigurno korištenje vojnog aerodroma
- osigurati primjenu preporuka i standarda
- utvrditi provedbu vlastitih sigurnosnih pregleda i izvješćivanja
- utvrditi provedbu posebnih pregleda, kad za to postoje opravdani razlozi koji utječu na sigurnost zračnog prometa
- ukloniti sve prepreke s površine vojnog aerodroma koje predstavljaju opasnost za sigurnost zračnog prometa.

Zrakoplovni poligon

Članak 32.

Zrakoplovni poligon može biti:

- zrakoplovni poligon za gađanje, raketiranje i bombardiranje (GRB) ciljeva na površini
- zrakoplovni poligon za gađanje ciljeva u zraku (GCZ) ili raketiranje ciljeva u zraku (RCZ).

Članak 33.

Zrakoplovni poligon za GRB ciljeva na površini može biti školski i/ili taktički.

Članak 34.

- (1) Školski zrakoplovni poligon za GRB ciljeva na površini je dio površine na kopnu ili vodi namijenjen za obuku GRB ciljeva na površini sa školskim i ubojnim sredstvima.
- (2) Taktički zrakoplovni poligon za GRB ciljeva na površini je stalno ili privremeno uređen dio površine na kopnu ili vodi namijenjen za obuku sa školskim i ubojnim sredstvima i djelovanje u uvjetima određene taktičke situacije.

Članak 35.

Zrakoplovni poligon za GRB ciljeva na površini može biti dio združenog poligona.

Članak 36.

Zrakoplovni poligon za GRB ili RCZ je dio zračnog prostora iznad određenog područja namijenjen za gađanje ili raketiranje vučenih, letećih ili raketnih ciljeva iz zraka ili sa zemlje.

Članak 37.

- (1) Namjena, mjesto, izmjere, uređenje, upravljanje letenjem i djelovanjem vojnih zrakoplova na zrakoplovnom poligonu kao i mjere sigurnosti tijekom djelovanja uređuje se Elaboratom vojnog poligona.
- (2) Rezervacija zračnog prostora zrakoplovnog poligona provodi se u skladu s Uputom za podnošenje zahtjeva za objavu i poništenje NOTAM-a.

Vježbe

Članak 38.

U slučaju provedbe vježbe, zapovjednik ili odgovorna osoba vježbe dužna ih je koordinirati s operatorom aerodroma na kojem se vježba provodi i s pružateljem usluga u zračnoj plovidbi.

Promet zrakoplova po manevarskim površinama

Članak 39.

- (1) Promet vojnih zrakoplova po manevarskim površinama aerodroma provodi se na način propisan Priručnikom za uporabu

određenog tipa vojnog zrakoplova ili Uputom za letenje vojnih zrakoplova.

(2) Dopuštenja i/ili upute koje se odnose na vožnju vojnog zrakoplova iz stavka 1. ovoga članka daju se radiokomunikacijom, svjetlosnim signalima ili znakovima.

(3) Vojni zrakoplovi osim uzletno-sletne staze iznimno mogu koristiti i druge manevarske površine za uzlijetanje i slijetanje.

(4) U provedbi vojnih zadaća vojno osoblje može dijelove manevarskih površina koristiti u svrhu osiguranja tih zadaća.

(5) Prelet helikopterom iznad drugih zrakoplova, ljudi i objekata pri kretanju na manevarskim površinama nije dopušten.

Promet ljudi i vozila po manevarskim površinama

Članak 40.

(1) Promet ljudi i vozila po manevarskim površinama aerodroma provodi se na način propisan Uputom o letenju vojnih zrakoplova.

(2) Dopuštenja i/ili upute koje se odnose na promet ljudi i vozila iz stavka 1. ovoga članka daju se pismeno, usmeno, radiokomunikacijom, svjetlosnim signalima ili znakovima.

(3) Za promet po manevarskim površinama aerodroma vozila moraju biti opremljena odgovarajućim komunikacijskim sredstvima i rotacijskim svjetlom žute boje. Vozila koja nisu propisno opremljena mogu se kretati po manevarskim površinama vojnog aerodroma samo uz pratnju vozila opremljenih propisanom opremom.

V. LETOVI VOJNIH ZRAKOPLOVA

Podjela letova

Članak 41.

Letovi vojnih zrakoplova dijele se prema dobu dana, prema pravilima letenja, visini leta te broju vojnih zrakoplova koji istodobno provode letačku zadaću.

Let prema dobu dana

Članak 42.

- (1) Prema dobu dana u kojemu se provodi let može biti dnevni i noćni.
- (2) Dnevni let je let koji vojni zrakoplov provodi u razdoblju od pola sata prije izlaska do pola sata poslije zalaska sunca.
- (3) Noćni let je let koji vojni zrakoplov provodi u razdoblju od pola sata poslije zalaska do pola sata prije izlaska sunca.

Let prema pravilima letenja

Članak 43.

- (1) Prema pravilima letenja let vojnih zrakoplova može biti vizualni i instrumentalni.
- (2) Vizualni let je let koji vojni zrakoplov provodi prema pravilima vizualnog letenja.
- (3) Instrumentalni let je let koji vojni zrakoplov provodi prema pravilima instrumentalnog letenja.

Let prema primjeni pravila letenja

Članak 44.

Vojni zrakoplov prema primjeni pravila letenja može letjeti kao GAT i OAT.

Let prema visini leta

Članak 45.

Prema visini leta na kojoj se provodi let vojnog zrakoplova može biti:

- brišući let – na stvarnoj visini do 330 ft AGL (100 m)
- let na malim visinama – na stvarnoj visini od 330 ft AGL (100 m) do 3300 ft AGL/QNH (1000 m)
- let na srednjim visinama – na visini od 3300 ft AGL/QNH (1000 m) do FL285
- let na velikim visinama – na visini od FL285 do FL460

– let na vrlo velikim visinama – na visini iznad FL460.

Let prema broju vojnih zrakoplova

Članak 46.

- (1) Prema broju vojnih zrakoplova koji istodobno provode letačku zadaću let može biti pojedinačni i grupni.
- (2) Pojedinačni let je let u kojem letačku zadaću vojni zrakoplov provodi pojedinačno.
- (3) Grupni let je let dva ili više vojnih zrakoplova u grupi koji su u međusobnoj vizualnoj ili radarskoj vezi i pod zapovijedanjem vođe grupe.

VI. METEOROLOŠKI UVJETI

Meteorološki uvjeti za letenje

Članak 47.

- (1) Prema stupnju utjecaja vremenskih prilika na provedbu leta, meteorološki uvjeti dijele se na vizualne meteorološke uvjete, instrumentalne meteorološke uvjete i nepovoljne meteorološke uvjete.
- (2) Vizualni meteorološki uvjeti za letenje su meteorološki uvjeti u kojima su vidljivost, odstojanje od oblaka i baza oblaka jednaki ili veći od utvrđenih minimuma za vizualno letenje.
- (3) Instrumentalni meteorološki uvjeti su meteorološki uvjeti u kojima su vidljivost, udaljenost od oblaka i baza oblaka manji od minimuma utvrđenih za vizualne meteorološke uvjete.
- (4) Nepovoljni meteorološki uvjeti za letenje su meteorološki uvjeti u kojima je letenje zabranjeno.

Nepovoljni meteorološki uvjeti

Članak 48.

- (1) Nepovoljni meteorološki uvjeti za uzlijetanje i slijetanje su:

– oluja praćena jakim vjetrom, tučom ili ledenom kišom

- magla, sumaglica i padaline zbog kojih je vidljivost ispod propisanog meteorološkog minimuma za aerodrom, vojni zrakoplov ili posadu
- niski oblaci s bazom ispod propisanog meteorološkog minimuma za aerodrom, vojni zrakoplov ili posadu
- prizemni vjetar čija je brzina i/ili smjer veća od propisane za određeni tip vojnog zrakoplova ili posade
- poledica ili snježni pokrivač na uzletno-sletnoj stazi čija je visina iznad dopuštene za određeni tip vojnog zrakoplova
- stanje vodene površine prigodom kojih je visina i vrsta valova veća od propisane za određeni tip zrakoplova koji slijeće na vodu ili posade.

(2) Nepovoljni meteorološki uvjeti za let na ruti su:

- olujna zona koja se ne može obići ili nadletjeti minimalno 1500 ft (500 m) iznad
- zaleđivanje zrakoplova koje se ne može ukloniti s pomoću uređaja za razleđivanje na vojnom zrakoplovu
- zaleđivanje vojnog zrakoplova koji nije opremljen uređajem za razleđivanje
- turbulencija zraka koja ugrožava sigurnost letenja
- vulkanski pepeo.

Meteorološki minimum za uzlijetanje i slijetanje

Članak 49.

- (1) Radi povećanja sigurnosti letenja propisuju se meteorološki minimumi za vojni zrakoplov, aerodrom i posadu.
- (2) Meteorološki minimum za vojni zrakoplov su minimalne vrijednosti baze oblaka, vidljivosti orijentira i maksimalne brzina vjetra (za hidro zrakoplov i stanje vodene površine), prigodom kojih letačko-tehničke značajke vojnog zrakoplova i njegove opreme, uz potporu odgovarajuće opreme na aerodromu, omogućuju sigurno uzlijetanje i slijetanje.
- (3) Meteorološki minimum za vojni zrakoplov određuje se Priručnikom za uporabu određenog tipa vojnog zrakoplova.
- (4) Meteorološki minimum za vojni aerodrom su minimalne vrijednosti baze oblaka i vidljivosti orijentira prigodom kojih je,

ovisno o reljefu zemljišta, umjetnim preprekama i odgovarajućoj opremi aerodroma, moguće sigurno uzlijetanje i slijetanje.

(5) Meteorološki minimum za vojni aerodrom objavljuje se na način uobičajen u zračnom prometu.

(6) Meteorološki minimum za posadu propisuje se Programom letačke obuke.

VII. NADZOR I KONTROLA

Nadzor i kontrola obavljanja poslova značajnih za sigurnost vojnog zračnog prometa

Članak 50.

(1) Sve ustrojstvene jedinice Oružanih snaga koje vojni zrakoplov ili zrakoplovni uređaj proizvode, upotrebljavaju, održavaju, obnavljaju ili popravljaju, obavljaju preinake na vojnom zrakoplovu ili zrakoplovnom uređaju, opskrbljuju zrakoplov gorivom i mazivom, obavljaju prijevoz u vojnom zračnom prometu, obavljaju druge djelatnosti u zračnom prometu ili pružaju prihvat i otpremu vojnih zrakoplova obvezne su trajno provoditi nadzor i kontrolu obavljanja poslova značajnih za sigurnost vojnog zračnog prometa.

(2) Nadzor i kontrola iz stavka 1. ovoga članka provodi se osobito nad:

– stručnom osposobljenošću vojnog zrakoplovnog osoblja i njegovim zdravstvenim stanjem te osposobljenošću pomoćnoga zrakoplovnog i drugoga stručnog osoblja

– organiziranjem radnog vremena, vremena leta, broja uzlijetanja i slijetanja, odmorima te zdravstvenim mjerama i mjerama zaštite na radu članova posade

– ispravnošću i održavanjem vojnih operativnih površina, vojnih objekata, instalacija ili uređaja koji služe za sigurno uzlijetanje, slijetanje i kretanje vojnih zrakoplova

– radom i opremom za prihvat i otpremu vojnih zrakoplova, putnika i stvari, spasilačko-vatrogasnom zaštitom, pružanjem hitne pomoći na vojnom aerodromu

– opskrbom zrakoplova gorivom i mazivom

– pripremom i planiranjem leta te uporabom vojnog zrakoplova.

VIII. VOJNO ZRAKOPLOVNO OSOBLJE

Članak 51.

(1) Vojno zrakoplovno osoblje su pripadnici Oružanih snaga koji posjeduju odgovarajuća zvanja i osposobljeni su za obavljanje poslova:

- vojnog letača
- ostalog letačkog osoblja
- zrakoplovno-tehničkog osoblja
- motrenja zračnog prostora
- navođenja vojnih zrakoplova
- planiranja i pripreme vojnog letenja
- vojnog padobranca
- operatora bespilotnog zrakoplova
- zrakoplovnog meteorologa
- prednjeg zračnog kontrolora
- zrakoplovnog liječnika.

(2) Vojno zrakoplovno osoblje upisuje se u Registar vojnog zrakoplovnog osoblja u skladu s Uputom koju donosi SSVZP.

Članak 52.

(1) Ovlaštenja, prava i dužnosti vojnih letača i ostalog letačkog osoblja te način i uvjeti za stjecanje letačkih zvanja propisani su Pravilnikom o letačkoj službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

(2) Ovlaštenja, prava i dužnosti zrakoplovno-tehničkog osoblja te način i uvjeti stjecanja zvanja propisani su Pravilnikom o kontinuiranoj plovidbenosti i održavanju vojnih zrakoplova.

(3) Ovlaštenja, prava i dužnosti vojnih padobranaca te način i uvjeti stjecanja zvanja propisani su Pravilnikom o vojnom padobranstvu.

(4) Ovlaštenja, prava i dužnosti ostalog vojnog zrakoplovnog osoblja iz članka 51. stavka 1. ovoga Pravilnika regulirat će se posebnim Uputama koje donosi načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga.

Ovlaštenje za upravljanje vojnim zrakoplovima

Članak 53.

(1) Vojnim zrakoplovom može upravljati vojni pilot koji posjeduje važeću dozvolu vojnog letaća za upravljanje određenim tipom vojnog zrakoplova i uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti, a iznimno i osoba izvan Oružanih snaga osposobljena za upravljanje određenim tipom vojnog zrakoplova uz prethodno odobrenje SSVZP-a.

(2) Vojni letać može obavljati letačku zadaću na više tipova zrakoplova u istom danu.

(3) Bepilotnim vojnim zrakoplovom može upravljati osposobljeni operator koji ima uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti zrakoplovnog osoblja, a iznimno i osoba izvan Oružanih snaga osposobljena za upravljanje određenim tipom bepilotnog zrakoplova uz prethodno odobrenje SSVZP-a.

Članak 54.

(1) Sastav letačke posade za svaki tip vojnog zrakoplova propisuje se Priručnikom za uporabu određenog tipa vojnog zrakoplova i Uputom za provedbu namjenskih zadaća određenog tipa vojnog zrakoplova.

(2) Član posade vojnog zrakoplova može biti i osoba izvan Oružanih snaga osposobljena za dužnost člana posade određenog tipa vojnog zrakoplova i koja posjeduje uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti, uz prethodno odobrenje SSVZP-a.

(3) Letenje u vojnim zrakoplovima iznimno može biti odobreno i drugim osobama koje nisu osposobljene za letenje na određenom tipu vojnog zrakoplova, a te osobe ne smatraju se članovima posade zrakoplova.

(4) Letenje osoba iz stavka 3. ovoga članka odobrava:

– ministar obrane za osobe izvan Oružanih snaga

– zapovjednik HRZ-a i PZO-a za pripadnike Oružanih snaga

– zapovjednik postrojbe koja organizira letenje – za vojne letače.

(5) Osobe iz stavka 3. prije leta moraju biti upoznate s redovnim i izvanrednim postupcima na određenom tipu zrakoplova.

Obveze člana posade vojnog zrakoplova

Članak 55.

Član posade vojnog zrakoplova ima sljedeće obveze:

- prije provedbe letačke zadaće zrakoplovnom liječniku prijaviti svaku promjenu zdravstvenog stanja, uporabu lijekova ili dijetalnih pripravaka te bilo kakvo fiziološko ili psihološko stanje koje utječe na sposobnost za provedbu letačke zadaće
- pribaviti suglasnosti zrakoplovnog liječnika za provedbu letačkih zadaća ako je tijekom 24 sata prije letačkih zadaća provodio ronilačke aktivnosti ili bio izložen djelovanju hipobarične odnosno hiperbarične komore
- pribaviti suglasnosti zrakoplovnog liječnika za provedbu letačkih zadaća ako je tijekom 72 sata prije letačkih zadaća darivao krv.

Obveze člana posade vojnog zrakoplova u izvanrednim situacijama

Članak 56.

- (1) Izvanredne situacije su događaji koji posredno ili neposredno ugrožavaju sigurnost letenja.
- (2) Posada zrakoplova obvezna je poznavati postupke pri izvanrednim situacijama za tip zrakoplova na kojem leti.
- (3) Postupci posade pri izvanrednoj situaciji ovise o vrsti događaja, tipu zrakoplova, uvjetima leta i raspoloživom vremenu, a propisani su Priručnikom za uporabu određenog tipa vojnog zrakoplova, Uputom za provedbu namjenskih zadaća određenog tipa vojnog zrakoplova, Uputom o letenju vojnih zrakoplova i drugim provedbenim aktima.
- (4) Posada vojnog zrakoplova, ako za to ima mogućnosti i vremena, obvezna je odmah o nastaloj izvanrednoj situaciji, poduzetim postupcima i namjerama izvijestiti nadležnog kontrolora zračnog prometa.
- (5) Posada vojnog zrakoplova u opasnosti obvezna je, po prestanku izvanredne situacije, odmah o tome izvijestiti nadležnog kontrolora zračnog prometa.

Zapovjednik vojnog zrakoplova

Članak 57.

- (1) Zapovjednik vojnog zrakoplova je vojni pilot određen Planom vojnog letenja.
- (2) Zapovjednik vojnog zrakoplova potpisuje knjižicu zrakoplova.

Članak 58.

Zapovjednik vojnog zrakoplova odgovoran je za pripremu letenja, provedbu letačke zadaće, sigurnost letenja, a izvan aerodroma stalnog razmještaja odgovoran je i za sigurnost vojnog zrakoplova na zemlji.

Članak 59.

Zapovjednik vojnog zrakoplova ili član posade kojeg on ovlasti dužan je upoznati putnike u vojnom zrakoplovu sa sigurnosnim postupcima u slučaju prinudnog slijetanja, uporabom opreme za spašavanje i preživljavanje te sigurnosno zaštitne opreme vojnog zrakoplova, mjerama opreza i zabranama te pravilima sigurnog ponašanja u vojnom zrakoplovu.

Članak 60.

- (1) Članovi posade odgovaraju zapovjedniku vojnog zrakoplova za osobnu pripremljenost za let i provedbu dužnosti tijekom leta i poslije leta, zaključno s raščlambom leta.
- (2) Osobe koje se prevoze vojnim zrakoplovom dužne su provoditi zapovijedi zapovjednika vojnog zrakoplova.
- (3) Ovlasti i dužnosti zapovjednika zrakoplova i ostalih članova posade određuju se Priručnikom za uporabu određenog tipa vojnog zrakoplova i Uputom za provedbu namjenskih zadaća određenog tipa vojnog zrakoplova.

Članak 61.

- (1) Tijekom planiranog vojnog letenja u redovno radno vrijeme, posada zrakoplova obvezna je prije leta na zahtjev ovlaštenog liječnika pristupiti prijeletnom liječničkom pregledu u skladu s Uputom za medicinsko osiguranje letenja.
- (2) Za letove iz letačke pripravnosti, letove sa stalnom najavom i posebne zadaće propisane Programom letačke obuke za određeni tip vojnog zrakoplova, ovlašteni liječnik provodi prijeletni liječnički pregled na zahtjev zapovjednika zrakoplova.

Članak 62.

- (1) Vojni letač obvezan je pristupiti provjerama stručno-letačke osposobljenosti.
- (2) Provjere stručno-letačke osposobljenosti na zemlji i u letu mogu biti planirane i neplanirane.

Članak 63.

Odobrenje za samostalno letenje vojnom letaču daje instruktor letenja nakon kontrolnog/ispitnog leta provedenog u skladu s Programom letačke obuke za određeni tip vojnog zrakoplova.

Članak 64.

- (1) Zapovjednik bespilotnog zrakoplova je operator koji njime upravlja odnosno drugi operator kojeg odredi zapovjednik postrojbe koja organizira provedbu vježbovnih i ispitnih letova.
- (2) Pri obavljanju vježbovnih i ispitnih letova instruktor letenja na bespilotnom zrakoplovu je zapovjednik bespilotnog zrakoplova.
- (3) Iznimno od stavka 2. ovoga članka, zapovjednika bespilotnog zrakoplova može odrediti zapovjednik ustrojstvene jedinice koja organizira letenje bespilotnog zrakoplova.

IX. USLUGE U ZRAČNOJ PLOVIDBI I VOĐENJE VOJNIH ZRAKOPLOVA

Nadležnost za pružanje usluga

Članak 65.

- (1) Pružatelj usluga u zračnoj plovidbi mora biti osposobljen za pružanje usluga vojnim zrakoplovima u skladu s odredbama ovoga Pravilnika, provedbenim sporazumima i uputama.
- (2) Osposobljavanje kontrolora zračnog prometa za pružanje usluga vojnoga zračnog prometa obavlja se u skladu s odredbama Pravilnika o dozvolama, ovlaštenjima i posebnim ovlastima kontrolora zračnog prometa.
- (3) Plan osposobljavanja za lokaciju kontrolora zračnog prometa za pružanje usluga vojnim zrakoplovima i Shemu stručnosti donosi pružatelj usluga u zračnom prometu uz prethodnu suglasnost Ministarstva obrane.

Članak 66.

- (1) Pružatelj usluga u zračnoj plovidbi mora se pridržavati Upute o letenju vojnih zrakoplova.
- (2) Razdvajanje ostalog prometa od OAT prometa u kontroliranom zračnom prostoru bez obzira na njegovu klasifikaciju, na visinama od 7000 ft AMSL i više ili 5500 ft AGL i više, ovisno koja je razina veća, provodi nadležna kontrola zračnog prometa.
- (3) U rezerviranom zračnom prostoru vođenje vojnih zrakoplova mogu obavljati i vojne osobe nadležne za vođenje vojnog zrakoplova pri čemu nadležna kontrola zračnog prometa pruža usluge informiranja i uzbunjivanja.
- (4) Pozicije i uvjeti primopredaje radiokomunikacije između nadležnog kontrolora leta i vojne osobe nadležne za vođenje vojnih zrakoplova uređuju se sporazumom između Ministarstva obrane i pružatelja usluga u zračnoj plovidbi.
- (5) Na letove vojnih zrakoplova u hrvatskom zračnom prostoru ne primjenjuju se mjere regulacije u zračnom prometu.
- (6) Vojne osobe nadležne za vođenje vojnog zrakoplova u područjima s ograničenjem letenja su:
 - časnik za navođenje
 - prednji zračni kontrolor
 - voditelj djelovanja na poligonu
 - voditelj letenja na vojnoj zrakoplovnoj priredbi.

Jezik u uporabi

Članak 67.

- (1) Govorna komunikacija s nadležnom kontrolom zračnog prometa provodi se uporabom propisanih normiranih međunarodnih izraza na hrvatskom ili engleskom jeziku.
- (2) Pri obavljanju IFR letova radiokomunikacija s nadležnom službom kontrole zračnog prometa provodi se uporabom propisanih normiranih međunarodnih izraza na engleskom jeziku.
- (3) Iznimno od stavka 2. ovoga članka, pri provedbi svih letova avionom MiG-21, svih letova iz letačke pripravnosti te u

slučajevima kada je vojni zrakoplov u nuždi, pilot vojnog zrakoplova može upotrebljavati hrvatski jezik.

(4) Nije dopušteno javno emitiranje govorne komunikacije između posade vojnog zrakoplova i nadležnog kontrolora leta ili vojne osobe nadležne za vođenje vojnog zrakoplova.

Tonski zapis govorne komunikacije

Članak 68.

(1) Radiokomunikaciju između posade vojnog zrakoplova i nadležne kontrole zračnog prometa snima nadležna kontrola zračnog prometa na za to predviđeni medij i čuva snimke najmanje 30 dana, a u slučaju nesreće ili ozbiljne nezgode vojnog zrakoplova do završetka istrage odnosno drugih istražnih radnji koje provode nadležna tijela Republike Hrvatske.

(2) Radiokomunikaciju između posade vojnog zrakoplova i časnika za navođenje snima postrojba nadležna za navođenje vojnog zrakoplova na za to predviđeni medij i čuva snimke najmanje 30 dana, a u slučaju nesreće ili ozbiljne nezgode vojnog zrakoplova do završetka istrage odnosno drugih istražnih radnji koja provode nadležna tijela Republike Hrvatske.

X. UPRAVLJANJE VOJNIM LETENJEM

Članak 69.

(1) Upravljanje vojnim letenjem je skup postupaka i mjera koje se planiraju i poduzimaju radi sigurne i cjelovite provedbe letenja te radi raščlambe uspjeha i poduzimanja mjera za uklanjanje nedostataka.

(2) Upravljanje vojnim letenjem obuhvaća:

- planiranje vojnog letenja
- izdavanje letačke zadaće
- pripremu letenja
- opsluživanje, potporu i osiguranje letenja
- provedbu letenja
- raščlambu letenja

– izvješćivanje o letenju.

XI. PLANIRANJE VOJNOG LETENJA

Planiranje vojnog letenja

Članak 70.

(1) Vojno letenje planira se na razini eskadrila i viših ustrojstvenih jedinica. Planiranje vojnog letenja može se provesti i izvan sastava eskadrile ako se zrakoplov nalazi na drugoj lokaciji od lokacije stalnog razmještaja uz uvjet da se odredi odgovorna osoba za planiranje letenja.

(2) Planiranje vojnog letenja obuhvaća:

- procjenu uvjeta i elemenata koji utječu na odluku o letenju
- koordinaciju u procesu planiranja.

Članak 71.

Prije donošenja odluke o vojnom letenju odgovorne osobe koje planiraju letenje dužne su razmotriti sljedeće:

- zapovijed nadređenog zapovjednika
- program letačke obuke
- plan letačke obuke
- plan provedbe namjenskih zadaća
- kategoriju spremnosti vojnih letaća
- trenažu posade
- sposobnosti postrojbi za potporu letenja
- sposobnosti pružatelja usluga u zračnoj plovidbi i postrojbi za navođenje zrakoplova

- stanje aerodroma stalnog razmještaja, alternativnih aerodroma, ZRNS, poligona i prostora za padobranske skokove i izbacivanje/odbacivanje tereta
- zbornik zrakoplovnih informacija (AIP), obavijesti zrakoplovnom osoblju (NOTAM), okružnice zrakoplovnih informacija (AIC) i bilten preduzetnih informacija (PIB), vojni zbornik zrakoplovnih informacija (Mil AIP)
- meteorološke uvjete i prognozu vremena u području planiranog letenja
- ornitološke uvjete u zoni aerodromskog prometa
- ostali zračni promet u području planiranog letenja
- raspoloživo vrijeme za pripremu posada i vojnog zrakoplova.

Koordinacija u procesu planiranja vojnog letenja

Članak 72.

(1) Koordinaciju u procesu planiranja vojnog letenja provodi nadređeno zapovjedništvo između postrojbi koje provode letenje u istom zračnom prostoru s pružateljem usluga u zračnoj plovidbi, a po potrebi i s postrojbom za navođenje zrakoplova.

(2) Koordinacija u procesu planiranja vojnog letenja uređuje se Uputom o planiranju vojnoga letenja.

Članak 73.

Koordinacijom u procesu planiranja vojnog letenja posebno se utvrđuje:

- vrijeme početka i završetka vojnog letenja te vrijeme uzlijetanja i slijetanja pojedinačnog vojnog zrakoplova ili grupe vojnih zrakoplova
- uporaba zračnog prostora u područjima planiranog vojnog letenja s postrojbama koje istodobno planiraju letenje
- vrijeme, tip vojnog zrakoplova, posada
- jačina, sastav i vrijeme rada skupine za potporu i osiguranje letenja.

XII. IZDAVANJE LETAČKE ZADAĆE

Zapovijed za letačku zadaću

Članak 74.

(1) Zapovijed za letačku zadaću izdaje se kao Plan vojnog letenja ili kao pisana zapovijed.

(2) Pisana zapovijed iz stavka 1. ovoga članka obvezno sadrži:

– postrojbu

– zadaću

– datum i vrijeme

– mjesto

– cilj zadaće

– način, vrijeme i mjesto raščlambe i izvješćivanja o provedenoj letačkoj zadaći

– druge elemente bitne za sigurnu provedbu letačke zadaće.

(3) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, za letačke zadaće koje provode snage iz letačke pripravnosti zapovijed se može izdati i samo usmeno.

(4) U slučaju izdavanja usmene zapovijedi iz stavka 3. ovoga članka nadređeni zapovjednik ili osoba koju on ovlasti obvezna je izraditi pisanu zapovijed.

Plan vojnog letenja

Članak 75.

Izrada Plana vojnog letenja propisana je Uputom za planiranje vojnog letenja.

Skupni plan leta

Članak 76.

Sadržaj i obrasci te uvjeti i način predavanja planova leta za vojne zrakoplove uređuju se sporazumom između Ministarstva obrane i pružatelja usluga u zračnoj plovidbi.

ICAO plan leta

Članak 77.

- (1) Za međunarodne letove posada vojnog zrakoplova dužna je popuniti ICAO plan leta te ga u propisanom vremenu dostaviti pružatelju usluga u zračnoj plovidbi.
- (2) Za inozemne vojne zrakoplove koji u potpunosti provode zadaće u zračnom prostoru Republike Hrvatske popunjava se i predaje skupni plan leta ili ICAO plan leta.

XIII. PRIPREMA LETENJA

Opseg i vrste pripreme letenja

Članak 78.

- (1) Priprema letenja je skup aktivnosti koje se provede radi postizanja kvalitete i sigurnosti vojnog letenja, a obuhvaća pripremu vojnog zrakoplova, posade, drugog vojnog osoblja, sredstava za vođenje vojnog zrakoplova i za potporu letenja.
- (2) Prema sadržaju i vremenu provedbe priprema za letenje može biti opća, prethodna i izvršna.

Članak 79.

- (1) Opća priprema za letenje obuhvaća sve mjere, postupke i radnje koje nisu vezane za provedbu konkretne letačke zadaće, ali pridonose općoj spremnosti posade zrakoplova i drugog vojnog osoblja koje sudjeluje u organizaciji, opsluživanju, potpori i provedbi vojnog letenja te ostalih sredstava neophodnih za letenje.
- (2) Opća priprema za letenje provodi se neprekidno prije prijema zapovijedi za provedbu letačke zadaće.

Članak 80.

- (1) Prethodna priprema letenja obuhvaća sve radnje koje osiguravaju točnu i sigurnu provedbu letačke zadaće, osim radnji

koje se provode neposredno prije leta.

(2) Prethodna priprema za letenje počinje prijemom zapovijedi za letačku zadaću.

(3) Ako uvjeti zahtijevaju, pojedini elementi prethodne pripreme mogu se provoditi po zapovijedima i prije prijema zapovijedi za letačku zadaću.

Članak 81.

Izvršna priprema za letenje provodi se prije uzlijetanja ili prelaska u pripravnost za borbena djelovanja, a obuhvaća radnje koje se zbog tehničkih, organizacijskih ili meteoroloških uvjeta ne mogu završiti ranije.

Priprema vojnog zrakoplova

Članak 82.

Priprema vojnog zrakoplova za letenje provodi se prema zapovijedi za letačku zadaću i u skladu s Programom letačke obuke, Upute za provedbu namjenskih zadaća određenog tipa vojnih zrakoplova i Pravilnikom o kontinuiranoj plovidbenosti i održavanju vojnih zrakoplova.

Priprema posade

Članak 83.

Opća priprema posade obuhvaća:

- obnavljanje i usvajanje novih znanja u skladu s Programom letačke obuke
- proučavanje propisa koji uređuju vojno letenje i letačku obuku
- analizu iskustava iz prethodnih letova, naučene lekcije
- pripremu zrakoplovnih karti i proučavanje područja vojnog letenja
- održavanje psihofizičke spremnosti
- provedbu propisanih provjera i ispita

– provjeru letačke opreme.

Članak 84.

(1) Prethodna priprema provodi se kao skupna i/ili individualna.

(2) Skupna priprema provodi se u cilju standardizacije načina izvršenja letačke zadaće po pitanjima bitnim za kvalitetnu i sigurnu provedbu, a elementi skupne pripreme evidentiraju se u Knjizi pripreme i analize letenja.

(3) Individualna priprema obvezna je za sve članove letačke posade i obuhvaća:

– prijam i razumijevanje letačke zadaće

– navigacijsku pripremu leta

– razradu i usvajanje inačica provedbe letačke zadaće i postupaka u letu

– proučavanje postupaka u izvanrednim slučajevima u letu vezanim za konkretnu letačku zadaću

– uvježbavanje radnji i postupaka tijekom leta na simulatoru leta.

(4) Elementi individualne pripreme u procesu obuke evidentiraju se u Radnu bilježnicu.

(5) Pripremljenost članova posade za provedbu letačke zadaće provjerava zapovjednik postrojbe koja provodi letenje ili osobe koje on ovlasti.

Članak 85.

(1) Izvršna priprema obuhvaća:

– utvrđivanje zdravstvenog stanja posada

– upoznavanje sa stvarnim meteorološkim stanjem i prognozom vremena za razdoblje planiranog letenja, stanjem manevarskih površina, navigacijskih sredstava, intenzitetom letenja i alternativnim aerodromima

– upoznavanje sa spremnosti poligona, prostora za padobranske skokove i izbacivanje/odbacivanje tereta te skupina za potporu i osiguranje letenja

- navigacijsku pripremu (izrada dodatnih proračuna, usklađivanje satova i provjeru radnih podataka navigacijskih sredstava)
 - upoznavanje sa spremnosti skupina za potporu i osiguranje letenja
 - upoznavanje sa spremnosti postrojbi koje surađuju tijekom letenja
 - konačnu odluku o provedbi letenja.
- (2) Zapovjednik postrojbe koja organizira letenje dužan je prije početka izvršne pripreme odobriti Plan vojnog letenja.

Članak 86.

- (1) Voditelj letenja dužan je omogućiti provedbu dodatne pripreme kada se zbog izmjene meteoroloških uvjeta ili drugih razloga letačka zadaća mora bitno izmijeniti.
- (2) Odluku o provedbi letenja na temelju podataka neposrednog izviđanja vremena i ostalih uvjeta donosi voditelj letenja.

Priprema osoblja i sredstava skupina za potporu i osiguranje letenja

Članak 87.

Priprema osoblja i sredstava skupina za potporu i osiguranje letenja mora se završiti prije početka planiranog letenja te mora omogućiti sigurnu provedbu letenja.

XIV. POTPORA I OSIGURANJE LETENJA

Članak 88.

Potpورا i osiguranje letenja je skup mjera i postupaka koji se poduzimaju u cilju pravovremenog i potpunog osiguranja uvjeta za kvalitetnu i sigurnu provedbu vojnog letenja, a obuhvaća:

- osiguranje ispravnosti operativnih površina aerodroma te obilježavanje opasnih mjesta na njima
- osiguranje prostora za izvođenje padobranskih skokova
- osiguranje prostora za izbacivanje/odbacivanje tereta

- ornitološku, zdravstvenu i protupožarnu potpora letenja
- zrakoplovno-tehničku potporu, opskrbu gorivom, prihvat i otpremanje vojnog zrakoplova
- uklanjanje vojnog zrakoplova na području aerodroma
- potragu i spašavanje vojnog zrakoplova i posada.

Članak 89.

Potporu i osiguranje letenja provode:

- skupina za potporu letenja
- skupina za potragu i spašavanje.

Članak 90.

Za potporu i osiguranje letenja mogu se koristiti snage i usluge izvan postrojbe koja organizira letenje.

Članak 91.

Sastav i i zadaće skupina za potporu i osiguranja letenja uređuju se Uputom za potporu i osiguranje letenja i Uputom za potragu i spašavanje vojnog zrakoplova.

XV. PROVEDBA LETENJA

Članak 92.

Zapovijedi zapovjednika postrojbe koja organizira letenje vezane za letačke zadaće provode se preko voditelja letenja. Voditelj letenja može iznimno obnašati sljedeće uloge i dužnosti:

- voditelja djelovanja na poligonu
- časnika za vezu sa zrakoplovima
- voditelja letenja na vojnoj zrakoplovnoj priredbi

- voditelja protupožarnog djelovanja iz zraka
- zapovjednika zrakoplova
- odgovorne osoba u postrojbi koja provodi letenje (eskadrila)
- vođe grupe zrakoplova
- zapovjednika snaga u letačkoj pripravnosti.

Voditelj letenja

Članak 93.

Voditelj letenja nadređen je cjelokupnom osoblju koje provodi letenje.

Članak 94.

- (1) Voditelja letenja određuje zapovjednik letačke postrojbe koja provodi letenje.
- (2) Za letačke zadaće sa stalnom najavom leta, letove iz letačke pripravnosti, posebne zadaće propisane Programom letačke obuke za određeni tip vojnog zrakoplova nije obvezno odrediti voditelja letenja.
- (3) Dužnost voditelja letenja može obnašati pilot osposobljen za voditelja letenja prema Programu osposobljavanja voditelja letenja.
- (4) Voditelj letenja za vrijeme samostalnog letenja učenika-letača obvezno se nalazi na poziciji AKL, a za druge vrste letačkih zadaća može se nalaziti na poziciji koju odredi zapovjednik postrojbe koja provodi letenje.
- (5) Voditelj letenja mora imati radiopostaju za vezu zemlja-zrak ako se ne nalazi na poziciji AKL.

Dužnosti voditelja letenja

Članak 95.

Dužnosti voditelja letenja sastoje se od obveza u prethodnoj pripremi za letenje, u izvršnoj pripremi za letenje, tijekom letenja i nakon završetka letenja.

Članak 96.

U prethodnoj pripremi za letenje voditelj letenja obvezan je:

- proučiti plan letenja i po potrebi unijeti izmjene
- upoznati se sa stvarnim meteorološkim stanjem i prognozom vremena
- upoznati se s ornitološkim uvjetima na aerodromu stalnog razmještaja i alternativnim aerodromima
- upoznati se s raspoloživosti navigacijskih sredstava i sredstava za vezu na aerodromu razmještaja i alternativnim aerodromima
- upoznati se sa spremnošću skupine za potporu i osiguranje letenja
- upoznati se sa sposobnosti sustava ZMiN za provedbu radarske potpore letenja, po potrebi
- voditi Knjigu voditelja letenja.

Članak 97.

U izvršnoj pripremi za letenje voditelj letenja obvezan je:

- upoznati posade vojnih zrakoplova s planom letenja i izmjenama u planu letenja
- upoznati posade sa stanjem aerodroma razmještaja, sredstava za vezu i navigacijskih sredstava
- upoznati posade sa spremnošću alternativnih aerodroma, vojnih poligona i područja za izvođenje padobranskih skokova i izbacivanje tereta
- upoznati posade sa stvarnim meteorološkim stanjem i prognozom vremena
- upoznati posade s letačkim zadaćama drugih postrojbi, civilnim prometom u dijelu zračnog prostora provedbe zadaća, kao i zabranama i ograničenjima u zračnom prostoru
- upoznati posade s ornitološkim uvjetima u zoni aerodromskog prometa
- odgoditi početak letenja ako se utvrdi da nisu zadovoljeni svi uvjeti za provedbu letenja

- zabraniti letenje ako procijeni da postoji mogućnost ugrožavanja sigurnosti letenja
- obavijestiti nadležnu kontrolu zračnog prometa ako se provedba planiranih zadaća odgađa ili se neće provesti
- objaviti točno vrijeme.

Članak 98.

Tijekom planiranog letenja za vrijeme redovnog radnog vremena voditelj letenja obvezan je:

- pratiti provedbu vojnog letenja
- provoditi koordinaciju s nadležnom kontrolom zračnog prometa
- u slučaju očitog ugrožavanja sigurnosti letenja, upozoriti posadu vojnog zrakoplova i predložiti manevar u cilju sprječavanja nezgode ili nesreće
- prekinuti letenje ako procijeni da može doći do ugrožavanja sigurnosti letenja
- po završetku letenja izvijestiti zapovjednika postrojbe koja organizira letenje o provedbi letenja.

Pomoćnik voditelja letenja

Članak 99.

- (1) Zapovjednik postrojbe koja provodi letenje može po potrebi odrediti pomoćnika voditelja letenja koji se nalazi na poziciji koju on odredi.
- (2) Pomoćnik voditelja letenja može biti pilot druge kategorije spremnosti.
- (3) Pomoćnik voditelja letenja može se nalaziti na aerodromu i izvan aerodroma s kojeg se letenje provodi.
- (4) Pomoćnik voditelja letenja mora imati radiopostaju za vezu zemlja-zrak te signalna pirotehnička sredstva.

Članak 100.

Pomoćnik voditelja letenja daje posadi vojnog zrakoplova i kontroli zračnog prometa obavijesti i upozorenja u svrhu sprječavanja ugrožavanja sigurnosti letenja.

Dužnosti pomoćnika voditelja letenja

Članak 101.

Pomoćnik voditelja letenja, ako se nalazi na ili u blizini manevarskih površina aerodroma obavezan je:

- upozoriti posadu vojnog zrakoplova na opasnosti sudara s drugim zrakoplovom ili preprekom
- upozoriti nadležnu kontrolu zračnog prometa na kretanje vozila i ljudi u dijelu manevarskih površina koji ugrožavaju sigurnost letenja
- upozoriti nadležnu kontrolu zračnog prometa i posadu vojnog zrakoplova da prekine slijetanje vojnog zrakoplova s neizvučenim stajnim trapom ili ako na uzletno-sletnoj stazi ima prepreka
- obavijestiti posadu vojnog zrakoplova o uočenoj tehničkoj neispravnosti na vojnom zrakoplovu
- evidentirati grube pogreške posade u upravljanju vojnim zrakoplovom pri uzlijetanju, slijetanju i povrede pravila letenja tijekom leta
- voditi Knjigu pomoćnika voditelja letenja.

Voditelj i pomoćnik voditelja djelovanja na poligonu

Članak 102.

- (1) Zapovjednik postrojbe koja organizira letenje određuje voditelja djelovanja na poligonu za GRB ciljeve na površini, za gađanje ili raketiranje ciljeva u zraku.
- (2) Zapovjednik postrojbe koja organizira letenje može po potrebi odrediti i pomoćnika voditelja djelovanja na poligonu.
- (3) Dužnosti voditelja i pomoćnika voditelja djelovanja na poligonu uređuju se Elaboratom vojnog poligona.
- (4) Dužnost voditelja djelovanja na poligonu mogu obnašati piloti osposobljeni za dužnost voditelja letenja i za navedeno borbena djelovanja na određenom tipu vojnog zrakoplova.

Voditelj letenja na vojnoj zrakoplovnoj priredbi

Članak 103.

- (1) Voditelja letenja na vojnoj zrakoplovnoj priredbi određuje zapovjednik postrojbe koja organizira letenje.
- (2) Zapovjednik postrojbe koja organizira letenje može po potrebi odrediti i pomoćnika voditelja letenja na vojnoj zrakoplovnoj priredbi.
- (3) Dužnosti voditelja letenja na vojnoj zrakoplovnoj priredbi uređuju se Elaboratom vojne zrakoplovne priredbe.
- (4) Dužnost voditelja letenja na vojnoj zrakoplovnoj priredbi mogu obnašati piloti osposobljeni za dužnost voditelja letenja.
- (5) Kada letenje na vojnoj zrakoplovnoj priredbi provode zrakoplovi iz dvije ili više letačkih postrojbi istodobno, dužnost voditelja letenja obnaša pilot kojeg odredi njima nadređeni zapovjednik.
- (6) Voditelj letenja za vrijeme obnašanja dužnosti nalazi se na poziciji propisanoj Elaboratom vojne zrakoplovne priredbe.

XVI. RAŠČLAMBA LETENJA

Nositelji i provedba

Članak 104.

- (1) Zapovjednik postrojbe koja provodi letenje odgovoran je za provedbu raščlambe letenja radi sagledavanja učinaka provedenih letačkih zadaća, otkrivanja nedostataka i određivanja mjera za njihovo uklanjanje.
- (2) Raščlamba letenja u pravilu se provodi samo s posadama zrakoplova i to prije početka sljedeće prethodne pripreme, a po potrebi na raščlambi mogu biti i voditelji skupina za potporu i osiguranje letenja i drugi sudionici.
- (3) Zapovjednik vojnog zrakoplova s višečlanom posadom obvezan je nakon provedene letačke zadaće provesti raščlambu leta s posadom.
- (4) Vođa grupe vojnih zrakoplova obvezan je nakon provedene letačke zadaće provesti raščlambu leta s pratiteljima.
- (5) Posada zrakoplova evidentira raščlambu leta u Radnu bilježnicu, a raščlamba letenja u kojoj su sudjelovali svi sudionici pripreme i provedbe letačkih zadaća evidentira se u Knjizi pripreme i raščlambe letenja.

Članak 105.

Ako je tijekom leta bila ugrožena sigurnost letenja, kao i u drugim slučajevima kada to odluči zapovjednik postrojbe koja provodi letenje, raščlamba letenja provodi se sa svim sudionicima pripreme i provedbe letenja.

Sadržaj raščlambe letenja

Članak 106.

Osoba koja provodi raščlambu letenja obvezna je:

- raščlaniti rezultate provedbe planiranih letačkih zadaća, nedostatke i pozitivne strane u pripremi, organizaciji, potpori i provedbi letenja
- izdati konkretne upute za uklanjanje uočenih propusta
- analizirati iskustva drugih posada i postrojbi
- razmotriti primjedbe ostalih sudionika u letenju.

XVII. IZVJEŠĆIVANJE O LETENJU

Članak 107.

- (1) Zapovjednik vojnog zrakoplova i/ili vođa grupe nakon provedene letačke zadaće podnosi izvješće u skladu s izdanom zapovijedi za provedbu letačke zadaće, a u slučaju ugrožavanja sigurnosti letenja podnosi i izvješće u skladu s Pravilnikom o istraživanju i izvješćivanju o nesrećama i ostalim događajima ugrožavanja sigurnosti letenja vojnih zrakoplova.
- (2) Voditelji skupina za potporu i osiguranje letenja po završetku letenja izvješćuju zapovjednika postrojbe koja organizira letenje.
- (3) Izvješće o provedenoj letačkoj zadaći može biti usmeno i/ili pisano.

XVIII. VIZUALNO LETENJE

Meteorološki minimum za vizualno letenje

Članak 108.

- (1) Na vizualno letenje vojnih zrakoplova primjenjuju se meteorološki minimumi propisani Pravilnikom o letenju zrakoplova.
- (2) U zračnom prostoru koji nije rezerviran za vojno letenje, letovi po pravilima vizualnog letenja mogu se obavljati i iznad FL 195 uz prethodno dobiveno odobrenje nadležne kontrole zračnog prometa.
- (3) Vojni zrakoplovi mogu koristiti i druge minimalne vrijednosti za vidljivost u letu, udaljenost od oblaka, vidljivost pri tlu i podnicu oblaka ako je nužno za provedbu letova u svrhu zaštite zračnog prostora Republike Hrvatske, potrage i spašavanja, hitnog zračnog medicinskog prijevoza i gašenja požara.

Postupak posade vojnog zrakoplova pri pogoršanju meteoroloških uvjeta u letu

Članak 109.

- (1) Ako tijekom leta nastupe meteorološki uvjeti koji onemogućuju daljnji let po pravilima vizualnog letenja, posada vojnog zrakoplova obvezna je tražiti prelazak na letenje prema pravilima za instrumentalno letenje od nadležne kontrole zračnog prometa ako je zrakoplov opremljen a posada osposobljena i u trenaži za instrumentalno letenje ili se vratiti na aerodrom uzlijetanja, alternativni ili drugi aerodrom na kojemu su meteorološki uvjeti pogodni za vizualno prilaženje i slijetanje.
- (2) Ako u fazi prilaženja na slijetanje nastupe meteorološki uvjeti koji onemogućuju vizualno prilaženje i slijetanje, a posada vojnog zrakoplova nije osposobljena i/ili nije u trenaži za instrumentalno letenje odnosno zrakoplov nije opremljen za instrumentalno letenje, slijetanje će provesti na alternativni aerodrom na kojem postoje uvjeti za vizualno prilaženje i slijetanje.
- (3) Ako se letačka zadaća provodi helikopterom, u slučaju pogoršanih meteoroloških uvjeta, kao krajnja mogućnost provest će se slijetanje po kriterijima za IASU.

XIX. INSTRUMENTALNO LETENJE

Uvjeti za letenje po pravilima instrumentalnog letenja

Članak 110.

Letenje po pravilima instrumentalnog letenja provodi posada osposobljena i u trenaži za instrumentalno letenje na aerodromima i vojnim zrakoplovima opremljenima za instrumentalno letenje.

Obveza letenja po pravilima instrumentalnog letenja

Članak 111.

Posada vojnog zrakoplova mora letjeti prema pravilima instrumentalnog letenja ako su meteorološki uvjeti ispod minimuma za vizualno letenje.

Uzlijetanje i slijetanje zrakoplova

Članak 112.

- (1) Za sigurno uzlijetanje i slijetanje vojnih zrakoplova čija brzina prilaženja za slijetanje zahtijeva primjenu nestandardnih procedura i postupaka potrebno je utvrditi posebne postupke.
- (2) Postupci iz stavka 1. ovoga članka sastavni su dio Upute o letenju vojnih zrakoplova koji se odnose na pojedini aerodrom.
- (3) Kontrolori zračnog prometa koji pružaju uslugu vođenja vojnih zrakoplova po postupcima iz stavka 1. ovoga članka moraju za to biti odgovarajuće osposobljeni.

Kombiniranje letenja po pravilima vizualnog i instrumentalnog letenja

Članak 113.

Vojni let može se provoditi kombinacijom letenja po vizualnim i instrumentalnim pravilima ako je takvo letenje planirano letačkom zadaćom i predanim planom leta.

Osposobljavanje za instrumentalno letenje u simuliranim uvjetima

Članak 114.

- (1) U letu koji se provodi radi obuke prema pravilima instrumentalnog letenja, pilot može letjeti na vojnom zrakoplovu višesjedu uz nadzor nastavnika letenja u simuliranim uvjetima pod pokrivačem ili na drugi način propisan Priručnikom za uporabu određenog tipa vojnog zrakoplova.
- (2) Kada se let provodi u simuliranim uvjetima za instrumentalno letenje, nastavnik letenja ne smije biti pod pokrivačem pilotske kabine.
- (3) Pokrivač pilotske kabine postavlja se na način koji omogućuje njegovo brzo i jednostavno otvaranje ili uklanjanje u svakom položaju vojnog zrakoplova.

Letenje po instrumentima

Članak 115.

(1) Letovi u VMC-u mogu se provoditi po instrumentima:

- iznad mora bez vizualnog kontakta s kopnom
- u području za obuku sa ili bez pokrivača
- u radarskoj koloni
- u letenju s automatskim ili ručnim nadvisivanjem prepreka po instrumentima
- u borbenoj obuci u rezerviranom zračnom prostoru
- u presretanju
- u letovima ubrzanja.

(2) Letovi iz stavka 1. ovoga članka ne moraju se provoditi po IFR-u.

Obveza slušanja emergency frekvencije za OAT IFR let

Članak 116.

Kao dodatak dvosmjernoj radiokomunikaciji, što je propisano odgovarajućom klasifikacijom zračnog prostora ili je naloženo od nadležne kontrole zračnog prometa ako raspolažu slobodnim komunikacijskim kanalima, posade vojnih zrakoplova dužne su kontinuirano slušati važeće UHF i/ili VHF frekvencije za nuždu.

XX. NOĆNO LETENJE

Primjena pravila letenja

Članak 117.

Noćno letenje provodi se po pravilima za vizualno i instrumentalno letenje.

Uvjeti za provedbu noćnog letenja

Članak 118.

- (1) Noćno letenje može provoditi posada osposobljena i u trenazi za noćno letenje na aerodromima i vojnim zrakoplovima opremljenima za noćno letenje.
- (2) Uporaba svjetala na vojnom zrakoplovu tijekom noćnog letenja uređuje se Priručnikom za uporabu određenog tipa vojnog zrakoplova.

Postupak u slučaju otkaza svjetala za označavanje

Članak 119.

U slučaju kvara svjetala na vojnom zrakoplovu u uvjetima kada moraju biti uključena, pilot je dužan o tome obavijestiti nadležnu kontrolu zračnog prometa.

Letovi s uporabom opreme za gledanje noću

Članak 120.

Letovi s uporabom opreme za gledanje noću provode se pod uvjetom da je vidljivost u skladu s Priručnikom za uporabu proizvođača opreme za gledanje noću i Priručnikom za uporabu određenog tipa vojnog zrakoplova.

XXI. AERODROMSKI PROMETNI KRUG

Letenje po aerodromskom prometnom krugu

Članak 121.

- (1) Postupci za vožnju, putanja, razdvajanje, norme, načini ulaska i izlaska u aerodromski prometni krug za određeni tip vojnog zrakoplova utvrđuju se Uputom o letenju vojnih zrakoplova.
- (2) Istodobno letenje vojnih zrakoplova različitih tipova po aerodromskom prometnom krugu odobrava nadležna kontrolu zračnog prometa.

(3) Zapovjednici zrakoplova odgovorni su za međusobno razdvajanje vojnih zrakoplova po aerodromskom prometnom krugu u VMC-u.

Članak 122.

(1) Pretjecanje vojnih zrakoplova po aerodromskom prometnom krugu nije dopušteno.

(2) Presijecanje puta vojnom zrakoplovu koji izvodi zaokret i pretjecanje zrakoplova s unutarnje strane aerodromskog prometnog kruga dopušteno je samo vojnom zrakoplovu u nuždi.

XXII. PODRUČJA ZA OBUKU I RUTE BRIŠUĆEG LETA

Letenje u područjima za obuku

Članak 123.

(1) Letenje u područjima za obuku provodi se radi osposobljavanja, održavanja i usavršavanja elemenata upravljanja vojnim zrakoplovom ili drugih letačkih zadaća.

(2) Broj i tipovi vojnih zrakoplova koji se istodobno nalaze u jednom području za obuku određuje se letačkom zadaćom.

(3) U slučaju letenja više vojnih zrakoplova ili više grupa vojnih zrakoplova u istom području za obuku, pojedinačni vojni zrakoplovi moraju biti razdvojeni po visini minimalno 1000 ft (300 m), a grupe vojnih zrakoplova minimalno 1500 ft (500 m), do uspostave obostranog vizualnog kontakta.

Let po ruti brišućeg leta

Članak 124.

(1) Ruta brišućeg leta nalazi se, u pravilu, u koridoru brišućeg leta.

(2) Po koridoru ili ruti brišućeg leta može letjeti više vojnih zrakoplova ili grupa vojnih zrakoplova u vizualnom kontaktu, a u slučaju da ne postoji vizualni kontakt minimalno odstojanje po ruti je pet minuta leta.

(3) Po istom koridoru ili ruti brišućeg leta istodobno može letjeti više vojnih zrakoplova ili više grupa vojnih zrakoplova istih putnih brzina.

- (4) Brišući let brzinom većom od 250 kts (470 km/h) dopušten je samo unutar objavljenog koridora brišućeg leta.
- (5) Letenje u koridoru ili ruti brišućeg leta može se provoditi samo u VMC uvjetima.
- (6) Koridor brišućeg leta mora biti najmanje 1 km (0,54 NM) udaljen od gradova, industrijskih postrojenja i nacionalnih parkova.

XXIII. GRUPNO LETENJE

Provedba grupnog letenja

Članak 125.

Grupno letenje provodi se u postrojima određenima za svaku vrstu vojnog zrakoplova po Programima letačke obuke i posebnim zapovijedima u skladu sa zadaćom, spremnosti posada i meteorološkim uvjetima.

Udaljenost zrakoplova u grupi

Članak 126.

- (1) U grupnom letu u kontroliranom zračnom prostoru posade vojnih zrakoplova moraju održavati horizontalni razmak do najviše 1 NM (1850 m) i vertikalni razmak do najviše 100 ft (30 m) od vojnog zrakoplova vođe grupe.
- (2) Za grupno letenje na većim razmacima, od nadležne kontrole zračnog prometa traži se odobrenje za razdvajanje grupe i primjenu pojedinačnog razdvajanja.
- (3) Iznimno od odredbe stavka 1. ovoga članka, horizontalni razmak i vertikalni razmak vojnih zrakoplova u grupi koji provode zadaću u rezerviranom zračnom prostoru mogu biti i veći u skladu s Uputom za provedbu namjenskih zadaća određenog tipa vojnog zrakoplova.
- (4) Horizontalni razmak i vertikalni razmak vojnih zrakoplova u nekontroliranom zračnom prostoru u grupi mogu biti i veći u skladu s Uputom za provedbu namjenskih zadaća određenog tipa vojnog zrakoplova.
- (5) Povećanje razmaka zrakoplova unutar grupe u slučaju gubitka vizualnog kontakta između zrakoplova unutar grupe ili nastanka drugih okolnosti zbog kojih je nužno povećanje razmaka unutar grupe, provodi se u skladu s postupkom opisanim u Uputi za provedbu namjenskih zadaća određenog tip vojnog zrakoplova.

(6) U slučaju povećanja razmaka zrakoplova iz stavka 5. ovoga članka, vođa grupe obavezan je zadržati dodijeljeni kod na SSR transponderu i radiokomunikacijom obavijestiti nadležnu kontrolu zračnog prometa. Ostali zrakoplovi iz grupe obavezni su postaviti kod na SSR transpondera koji mu je dodijelila nadležna kontrola zračnog prometa.

(7) Nakon postavljanja koda na SSR transponderu iz stavka 6. ovoga članka i identifikacije od nadležne kontrole zračnog prometa, za svaki zrakoplov iz grupe primijenit će se pojedinačno razdvajanje.

Vizualni signali u letu

Članak 127.

Vizualni signali za sporazumijevanje u letu nalaze su u Prilogu 2. ovoga Pravilnika i njegov su sastavni dio.

Uzlijetanje i slijetanje u grupi

Članak 128.

(1) Ovisno o kategoriji uzletno-sletne staze, kategoriji aviona i osposobljenosti posade, istodobno uzlijetanje provodi se u grupi do četiri aviona danju ili do dva aviona noću, a slijetanje u grupi do dva aviona danju odnosno svakog aviona pojedinačno noću.

(2) Danju je dopušteno istodobno uzlijetanje u grupi do dvanaest, a slijetanje u grupi do osam helikoptera. Noću je dopušteno istodobno uzlijetanje grupe do osam, a slijetanje grupe do četiri helikoptera.

(3) Grupni let na kontroliranom aerodromu zapovjednik postrojbe koja organizira letenje dužan je koordinirati s nadležnom kontrolom zračnog prometa prije predaje plana leta.

(4) Nadležna kontrola zračnog prometa osigurava dovoljno razdvajanje od ostalog prometa za sigurnu provedbu formiranja i razlaza grupe.

(5) Iznimno od odredbi iz stavka 1. ovoga članka, dopušteno je uzlijetanje u grupi više od četiri vojna zrakoplova za grupu uvježbanu za izvođenje akrobatskih letova.

Nadvišenje i sniženje u grupi

Članak 129.

(1) Zrakoplovi u grupi održavaju sniženje ili nadvišenje u skladu s Programom letačke obuke i Priručnikom za uporabu određenog tipa vojnog zrakoplova.

(2) Održavanje nadvišenja i sniženja za grupu uvježbanu za izvođenje akrobatskih letova provodi se u skladu s Uputom za izvođenje akrobatskog letenja.

Formiranje grupe

Članak 130.

(1) Zapovjednici vojnih zrakoplova u grupi odgovorni su za razmak u vožnji, izlazak na uzletno-sletnu stazu i vremenski razmak u uzlijetanju u odnosu na prethodni vojni zrakoplov.

(2) Nadležna kontrola zračnog prometa izdaje odobrenje za voženje i uzlijetanje vođi grupe, bez obzira na broj zrakoplova, način uzlijetanja i postroj grupe koji će zrakoplovi formirati.

Radiokomunikacija u grupnom letenju

Članak 131.

Tijekom vožnje i grupnog leta radiokomunikaciju s nadležnom kontrolom zračnog prometa održava vođa grupe, a posade u grupi moraju biti na slušanju (stalnom prijmu) na istoj frekvenciji. Vođa grupe obavezan je postaviti mod i kod na SSR transponderu prema uputi nadležne kontrole zračnog prometa. Pratitelji su obavezni imati postavljen dodijeljeni kod i SSR transponder u pripremi (STDBY).

Razlaz grupe zrakoplova

Članak 132.

(1) Nadležna kontrola zračnog prometa, na zahtjev vođe grupe, odobrava razlaz vojnih zrakoplova iz sastava grupe.

(2) Tijekom prilazanja za slijetanje grupe vojnih zrakoplova, od ulaznih vrata zone aerodromskog prometa («Entry Point») do točke razlaza («Break Point») nije dopuštena promjena postroja.

(3) Ako razlaz grupe nije moguće provesti u odgovarajuću stranu, grupi se daje uputa za prelet aerodroma bez razilaženja i ponovni dolazak na točku razlaza u odgovarajućem postroju.

(4) Iznimno od stavka 3. ovoga članka, razlaz grupe vojnih zrakoplova s količinom goriva koja ne osigurava siguran ponovni dolazak na točku razlaza provodi se po zapovijedi vođe grupe.

(5) Nakon razlaza grupe, posade vojnih zrakoplova odgovorne su za postizanje i održavanje međusobnog razmaka na zadanoj putanji i visini u aerodromskom krugu.

(6) Posade iz grupe pojedinačno traže odobrenje nadležne kontrole zračnog prometa za slijetanje.

Dužnosti vođe grupe

Članak 133.

(1) Vođu grupe određuje zapovjednik postrojbe koja organizira letenje.

(2) Vođa grupe zapovijeda tijekom pripreme i provedbe letačke zadaće, organizira i nadzire pripremu posada iz sastava grupe, te organizira i nadzire provedbu zadaće.

(3) Vođa grupe tijekom leta dužan je:

- pratiti položaj i razdvajanje vojnih zrakoplova u grupi i nadzirati postupke pratitelja tijekom leta
- upravljati vojnim zrakoplovom na način koji omogućuje pratiteljima održavanje zadanog postroja
- pravodobno informirati pratitelje o idućem manevru, tijekom provedbe letova za obuku
- voditi navigaciju
- održavati radiokomunikaciju s nadležnom kontrolom zračnog prometa ili vojnom osobom za navođenje vojnog zrakoplova
- procjenjivati meteorološke uvjete
- nadzirati količine goriva vojnih zrakoplova u grupi
- po potrebi odrediti pratitelja vojnom zrakoplovu koji iz bilo kojeg razloga napušta grupu
- odlučivati o svim elementima zadaće.

(4) Vođa grupe nije dopušteno provoditi elemente leta za koje nisu osposobljeni svi pratitelji u grupi ili koji zadaćom nisu

planirani.

Dužnosti pratitelja

Članak 134.

(1) Pratitelji u grupnom letenju dužni su:

- stalno održavati svoje mjesto u postroju i provoditi zapovijedi vođe grupe
- izvješćivati vođu grupe o svim neispravnostima na vojnom zrakoplovu kojim lete i uočenim nedostacima na ostalim vojnim zrakoplovima u grupi
- voditi opću orijentaciju tako da u slučaju potrebe mogu samostalno voditi vojni zrakoplov
- izvješćivati vođu grupe o svim pojavama u grupi i izvan nje koje bi mogle ugroziti sigurnost letenja.

(2) Pratitelji u grupi ne smiju mijenjati mjesto u postroju i napuštati grupu bez odobrenja vođe grupe osim ako održavanje mjesta u postroju ugrožava sigurnost letenja.

(3) Ako pratitelj izgubi vizualni kontakt s vođom grupe ili s prethodnim vojnim zrakoplovom, udaljiti će se u stranu na kojoj nema vojnih zrakoplova i radiokomunikacijom odmah o tome izvijestiti vođu grupe.

Grupno letenje u oblacima i noću

Članak 135.

(1) Grupni let u oblacima ili noću dopušten je grupi do četiri vojna aviona u primaknutom postroju, a grupni let u radarskoj koloni grupi do šest vojnih aviona.

(2) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, za grupu uvježbanu za izvođenje akrobatskih letova, grupno letenje u oblacima i noću provodi se u skladu s Uputom za izvođenje akrobatskog letenja koju donosi zapovjednik HRZ-a i PZO-a.

(3) Ulazak grupe vojnih aviona u oblake provodi se u pravocrtnom letu.

(4) U grupnom letenju u oblacima vođa grupe upravlja vojnim avionom po instrumentima, a pratitelji vizualno prate položaj vojnog zrakoplova vođe grupe

- (5) U grupnom letenju u radarskoj koloni pratitelji prate poziciju aviona vođe grupe po radarskom pokazivaču i instrumentima.
- (6) Tijekom leta u oblacima i noću vođa grupe radiokomunikacijom obavještava pratitelje na svaku promjenu elemenata leta (smjera, visine, brzine) koju namjerava izvesti.
- (7) Grupni let helikopterima u oblacima nije dozvoljen.

Letenje u RVSM zračnom prostoru

Članak 136.

- (1) Nadležna kontrola zračnog prometa primjenjivat će povećane norme razdvajanja od drugih IFR letova za sve pojedinačne letove RVSM-a neopremljenim vojnim zrakoplovom ili grupom vojnih zrakoplova u standardnoj formaciji bez obzira na opremljenost.
- (2) Povećane norme razdvajanja iz stavka 1. ovoga članka donosi SSVZ

XXIV. AKROBATSKO LETENJE

Pojam akrobatskog letenja

Članak 137.

- (1) Akrobatsko letenje može biti pojedinačno i u sastavu grupe.
- (2) Akrobatski letovi vojnih zrakoplova iznad gradova i drugih gusto naseljenih područja su zabranjeni.
- (3) Iznimno od stavka 2. ovoga članka, akrobatski letovi iznad gradova i drugih gusto naseljenih područja mogu se provoditi uz prethodno odobrenje ministra obrane.
- (4) Veličina grupe, postroj, kao i udaljenost između vojnih zrakoplova u grupi ovise o tipu vojnih zrakoplova, osposobljenosti posade, meteorološkim uvjetima, složenosti akrobacija i prostoru u kojem se akrobacije izvode.

Uvjeti za izvođenje akrobacija

Članak 138.

- (1) Akrobatsko letenje noću dopušteno je samo pojedinačnim vojnim zrakoplovom.
- (2) Vrste akrobacija, uvjeti i način njihova izvođenja propisani su Programom letačke obuke i/ili Priručnikom za uporabu određenog tipa vojnog zrakoplova.
- (3) Akrobatsko letenje vojnih zrakoplova na zrakoplovnim priredbama provodi se u skladu s odgovarajućim HRVN-om.
- (4) Akrobatsko letenje akro grupa provodi se u skladu s programima letačke obuke vojnih pilota akro grupe i odgovarajućim HRVN-om.

Civilne zrakoplovne priredbe

Članak 139.

- (1) Odluku o sudjelovanju vojnih zrakoplova na civilnim zrakoplovnim priredbama donosi ministar obrane.
- (2) Na temelju odluke iz stavka 1. ovoga članka SSVZP izdaje odobrenje za pojedini vojni zrakoplov koji sudjeluje na civilnoj zrakoplovnoj priredbi.
- (3) Zahtjev za izdavanje odobrenja iz stavka 2. ovoga članka podnosi se Ministarstvu obrane u pisanom obliku, najkasnije 12 tjedana prije planiranog dana održavanja priredbe na propisanom obrascu koji se nalazi u Prilogu 3 ovoga Pravilnika i njegov je sastavni dio.
- (4) Tijekom provedbe civilne zrakoplovne priredbe na kojoj sudjeluju vojni zrakoplovi, voditelja letenja određuje organizator.

XXV. LETENJE IZ LETAČKE PRIPRAVNOSTI I STALNE NAJAVE LETA

Članak 140.

- (1) Letenje iz letačke pripravnosti provode osposobljene posade za određenu vrstu letačke zadaće prema prethodno dobivenoj zapovijedi s poznatim elementima. Letenje iz letačke pripravnosti provodi se bez izrade Plana vojnog letenja, a upravljanje vojnim letenjem iz letačke pripravnosti propisano je odgovarajućim dokumentom kojim je regulirana provedba određene vrste letačke pripravnosti.
- (2) Stalna najava leta je vrsta najave leta kojom se na godišnjoj razini odobrava provedba određenih vrsta letačkih zadaća.

XXVI. LETENJE HELIKOPTERA

Izvanaerodromsko slijetanje i uzlijetanje

Članak 141.

- (1) Izvanaerodromskim slijetanjem i uzlijetanjem (IASU) smatra se svako slijetanje i uzlijetanje izvan aerodroma/helidroma.
- (2) IASU se može provoditi na cjelokupnom teritoriju Republike Hrvatske.
- (3) Pri odabiru površine za IASU, zapovjednik vojnog zrakoplova mora voditi računa da pri slijetanju odnosno uzlijetanju ne ugrozi sigurnost osoba u helikopteru i na površini te da ne uzrokuje štetu na zemljištu i okolnim objektima.
- (4) Područja za obuku posada za IASU određena su Uputom za letenje vojnih zrakoplova.

Organizacija izvanaerodromskog slijetanja i uzlijetanja

Članak 142.

- (1) Danju se IASU može provoditi na pripremljenim ili nepripremljenim površinama.
- (2) Noću se IASU, bez uporabe opreme za gledanje noću, provodi s aerodroma/helidroma i pripremljene površine koja mora udovoljavati odredbama odgovarajućih HRVN-a.
- (3) Označavanje površine za IASU noću provodi se u pravilu u vidnom dijelu dana.
- (4) Za letove u svrhu obuke na površini za IASU s organiziranim prihvatom nalazi se pomoćnik voditelja letenja opremljen radiopostajom.
- (5) Posada vojnog helikoptera mora izvijestiti nadležnu kontrolu zračnog prometa prije IASU-a ako slijetanje/uzlijetanje ne provodi u rezerviranom zračnom prostoru.

XXVII. LETENJE ZRAKOPLOVIMA KOJI SLIJEĆU NA VODU

Područja uzlijetanja i slijetanja

Članak 143.

- (1) Uzlijetanje i slijetanje zrakoplova koji slijeću na vodu u pravilu se provodi na hidrodromu.
- (2) IASU zrakoplova koji slijeću na vodu provodi se u skladu s Priručnikom za uporabu određenog tipa vojnog zrakoplova i/ili Uputom za provedbu namjenskih zadaća određenog tipa vojnog zrakoplova.
- (3) Najmanja sigurna visina završnog prilaženja i prelet obale prije slijetanja na vodenu površinu, te prelet obale pri penjanju je 50 m (150 ft), a najmanja sigurna udaljenost rada na vodenoj površini je 300 m od obale.
- (4) Iznimno od stavka 3. ovoga članka, u slučaju graničnih vrijednosti vjetra i valova zapovjednik vojnog zrakoplova može donijeti odluku za slijetanje i na manjoj udaljenosti od obale.
- (5) Nije dopušteno slijetanje i uzlijetanje zrakoplova unutar pomorskih luka.
- (6) Pri završnom prilaženju za slijetanje na vodenu površinu, u pravilu se izbjegavaju naseljena mjesta, skupine ljudi i industrijska postrojenja.

XXVIII. LETOVI POSEBNIH ZADAĆA I DRUGI POSEBNI LETOVI

Let u svrhu izviđanja vremena

Članak 144.

- (1) Izviđanje vremena iz zraka provodi se po potrebi.
- (2) Izviđanje vremena iz zraka provodi se u području provedbe zadaće, a po potrebi i u području iz kojeg se očekuje promjena vremena.
- (3) Izviđanje vremena iz zraka provodi posada koja je u trenaži za instrumentalno letenje.

Let u svrhu presretanja zrakoplova

Članak 145.

- (1) Presretanje zrakoplova provodi se u skladu s Uputom za provedbu namjenskih zadaća određenog tipa vojnih zrakoplova i Uputom za dežurni borbeni dvojac.
- (3) Presretanje zrakoplova uređuje se Sporazumom o provedbi letova presretanja zrakoplova između Ministarstva obrane i

pružatelja usluga u zračnoj plovidbi.

Let za gašenje požara

Članak 146.

Letovi za gašenje požara provode se u VMC-u danju u skladu s Uputom za uporabu vojnih zrakoplova u gašenju požara, Uputom za provedbu namjenskih zadaća određenog tipa vojnog zrakoplova i sporazumom između Ministarstva obrane i Državne uprave za zaštitu i spašavanje.

Let iznad vodene površine

Članak 147.

Za provedbu letačkih zadaća iznad vodene površine bez vizualnog kontakta s kopnenom površinom, zapovjednik vojnog zrakoplova mora biti osposobljen i u trenaži za instrumentalno letenje.

Probni let

Članak 148.

(1) Probni let je let za provjeru funkcionalne ispravnosti serijskih zrakoplova nakon izvršenih preventivnih ili korektivnih radova u održavanju nakon kojih je propisan probni let.

(2) Probni let provodi probni pilot.

(3) Probni let provodi se u skladu s Programom održavanja i listom probnog leta za određeni tip vojnog zrakoplova.

(4) Iznimno od stavka 2. ovoga članka, u probnom letu vojnih zrakoplova višesjeda smiju sudjelovati i vojni letači koji nisu osposobljeni za provedbu probnih letova ukoliko je zbog prirode leta probnom pilotu neophodna pomoć u probnom letu, a pri tome vojnim zrakoplovom tijekom leta upravlja isključivo probni pilot.

Pokusni let

Članak 149.

(1) Pokusni let je let za ispitivanje ponašanja prototipova zrakoplova, naoružanja, uređaja ili nestandardne-neserijske opreme

radi utvrđivanja njihove tehničke i funkcionalne ispravnosti.

(2) Pokusni let provodi pokusni pilot.

Let u svrhu izvođenja padobranskih skokova

Članak 150.

(1) Vojni zrakoplov može se koristiti za provedbu padobranskih skokova ako je opremljen za tu namjenu u skladu s posebnim propisima te ako je posada vojnog zrakoplova osposobljena za provedbu takve zadaće.

(2) Izvođenje padobranskih skokova provodi se u skladu s Pravilnikom o vojnom padobranstvu.

(3) Uporaba vojnih zrakoplova za izvođenje padobranskih skokova padobranaca koji nisu pripadnici Oružanih snaga uređuje se ugovorom s Ministarstvom obrane.

Let sa zračnom metom

Članak 151.

(1) Let sa zračnom metom provodi se radi uvježbavanja gađanja ili raketiranja ciljeva u zraku iz vojnoga zrakoplova ili s površine.

(2) Vrsta zračne mete mora odgovarati letnim osobinama i taktičko-tehničkim sposobnostima aviona koji vuče zračnu metu i vojnog zrakoplova koji provodi gađanje ili raketiranje, odnosno sposobnostima sredstava kojima se zračna meta gađa ili raketira sa površine.

(3) Udaljenost između zračne mete i aviona koji vuče zračnu metu, način i postupci posade vojnog zrakoplova koji vuče zračnu metu, sredstvo s kojim se gađa ili raketira zračna meta, te organizacija, osiguranje i mjere sigurnosti djelovanja na poligonu utvrđuju se Elaboratom vojnog poligona i Uputom za provedbu namjenskih zadaća određenog tipa vojnog zrakoplova.

Članak 152.

(1) Kada se gađanje ili raketiranje ciljeva u zraku provodi iz drugoga vojnog zrakoplova, zapovjednik vojnog zrakoplova koji vuče zračnu metu ujedno je voditelj djelovanja te ima i sljedeće dužnosti:

- nadzire položaj i mjesto vojnih zrakoplova u zračnom prostoru u području gađanja ili raketiranja i pratiti meteorološke uvjete
- odobrava početak i prekid gađanja ili raketiranja
- zabranjuje gađanje ili raketiranje posadi koja nema dvosmjernu radiokomunikaciju i posadi koja ugrožava sigurnost letenja
- ako se zračna meta otkine, izvješćuje nadležnu kontrolu zračnog prometa ili osobu ovlaštenu za navođenje vojnog zrakoplova o mjestu pada mete.

(2) Vuča i odbacivanje zračne mete na kontroliranom aerodromu i unutar CTR-a može se obavljati samo uz prethodnu koordinaciju s nadležnom kontrolom zračnog prometa.

(3) Ako se gađanje ili raketiranje zračne mete provodi s površine, voditelj djelovanja je zapovjednik postrojbe koja provodi gađanje ili raketiranje, a posada zrakoplova koji vuče zračnu metu obvezna je održavati radiokomunikaciju s voditeljem djelovanja ili pomoćnikom voditelja djelovanja u skladu s Elaboratom vojnog poligona ili s časnikom za vezu za zrakoplovima.

(4) Zrakoplov koji vuče zračnu metu treba izbjegavati let iznad objekata na aerodromu, naseljenih mjesta i industrijskih postrojenja.

Izbacivanje, odbacivanje ili raspršivanje predmeta i drugih tvari

Članak 153.

(1) Dozvoljeno je izbacivanje, odbacivanje ili raspršivanje predmeta i drugih tvari u letu vojnim zrakoplovima.

(2) Izbacivanje, odbacivanje ili raspršivanje predmeta i drugih tvari iz vojnih zrakoplova provodi se u skladu s Priručnikom za uporabu određenog tipa vojnog zrakoplova ili Uputom za provođenje namjenskih zadaća određenog tipa vojnog zrakoplova.

Let za hitni zračni medicinski prijevoz

Članak 154.

(1) Let za hitni zračni medicinski prijevoz provodi se u skladu s Uputom za provođenje namjenskih zadaća određenog tipa vojnog zrakoplova i sporazumom između Ministarstva obrane i ministarstva nadležnog za poslove zdravstva.

(2) Površine s kojih se obavlja slijetanje i uzlijetanje helikoptera za potrebe hitnog zračnog medicinskog prijevoza moraju udovoljavati odredbama HRVN-a STANAG 2999.

Let u svrhu pratnje drugog zrakoplova

Članak 155.

- (1) Let u svrhu pratnje drugog zrakoplova provodi se radi zaštite određenog zrakoplova ili svečane pratnje.
- (2) Zrakoplovi u pratnji mogu letjeti istom rutom na određenoj udaljenosti ili neposredno uz zrakoplov koji se prati.
- (3) Tijekom provedbe zadaće, zrakoplovi u pratnji održavaju dvosmjernu komunikaciju sa zrakoplovom koji prate i isključuju transpondere po zahtjevu nadležne kontrole zračnog prometa.

Let u svrhu nadopune goriva u zraku

Članak 156.

Let u svrhu nadopune goriva u zraku može se provoditi samo u rezerviranom zračnom prostoru i u skladu s odgovarajućim HRVN-om.

Let u svrhu prijevoza opasnih tvari

Članak 157.

Let u svrhu prijevoza opasnih tvari provodi se u skladu s općim propisima koji reguliraju prijevoz opasnih tvari prema odgovarajućem HRVN-u.

XXIX. LETENJE BESPILOTNIH ZRAKOPLOVA

Primjena pravila letenja

Članak 158.

- (1) Let bespilotnog zrakoplova provodi se u uvjetno zabranjenom području.

(2) Let bespilotnog zrakoplova provodi se u VMC-u, a iznimno u IMC-u kada postoji opravdani razlog odnosno neodgodiva potreba za letom.

(3) Načini, postupci i odgovornosti tijekom letenja bespilotnih zrakoplova uređuju se Uputom o uvjetima i postupcima letenja bespilotnih zrakoplova.

Osoblje sustava bespilotnog zrakoplova

Članak 159.

(1) Posadu bespilotnog zrakoplova čini odgovarajuće osposobljeno osoblje koje u skladu sa stečenim certifikatima i ovlastima upravlja sustavom.

(2) Posada sustava bespilotnog zrakoplova sastoji se od dva ili više članova u skladu s uputama proizvođača pojedinog sustava odnosno koliko odredi zapovjednik postrojbe koja organizira letenje.

(3) Za upravljanje bespilotnim zrakoplovom tijekom leta i na tlu odgovoran je operater.

XXX. VJEŽBOVNI LETOVI SA ZAUSTAVLJANJEM RADA POGONSKE SKUPINE

Let jednomotornog zrakoplova za uvježbavanje sa zaustavljanjem rada pogonske skupine

Članak 160.

(1) Let jednomotornog vojnog zrakoplova za uvježbavanje sa zaustavljanjem rada pogonske skupine provodi se na način utvrđen Priručnikom za uporabu određenog tipa vojnog zrakoplova i Uputom o letenju vojnih zrakoplova za svaki pojedini aerodrom.

(2) Nije dopuštena provedba letova za uvježbavanje sa zaustavljanjem rada pogonske skupine jednomotornih helikoptera.

(3) Nije dopuštena provedba letova za uvježbavanje sa zaustavljanjem rada pogonske skupine u IMC-a.

Članak 161.

(1) Prije zaustavljanja rada pogonske skupine jednomotornog vojnog zrakoplova, zapovjednik vojnog zrakoplova mora imati odobrenje nadležne kontrole zračnog prometa.

(2) Kada više jednomotornih vojnih zrakoplova provodi letove za uvježbavanje sa zaustavljanjem rada pogonske skupine, zapovjednik zrakoplova ne smije tražiti odobrenje za zaustavljanje rada pogonske skupine od nadležne kontrole zračnog prometa prije nego što prethodni vojni zrakoplov objavi uspješno pokretanje pogonske skupine.

Članak 162.

Minimalna visina početka zaustavljanja rada pogonske skupine jednomotornih vojnih zrakoplova mora osigurati sigurno slijetanje na aerodrom bez rada pogonske skupine u skladu s Uputom o letenju vojnih zrakoplova za svaki pojedini aerodrom.

Članak 163.

Zapovjednik postrojbe koja planira, priprema i provodi letenje na kontroliranom aerodromu dužan je prije predaje plana leta koordinirati provedbu letova jednomotornih vojnih zrakoplova za uvježbavanje letenja sa zaustavljanjem rada pogonske skupine s nadležnom kontrolom zračne plovidbe koja će osigurati odgovarajući zračni prostor.

Provedba vježbovnih letova višemotornih zrakoplova sa simulacijom otkaza jednog motora

Članak 164.

Procedura provedbe simulacije otkaza rada motora u svim fazama leta na višemotornom vojnom zrakoplovu utvrđena je Priručnikom za uporabu određenog tipa vojnog zrakoplova i Uputom o letenju vojnih zrakoplova za svaki pojedini aerodrom.

XXXI. OGRANIČENJA VISINE I BRZINE LETENJA

Članak 165.

Iznad gradova i drugih gusto naseljenih područja i skupova ljudi, minimalna sigurna visina leta ne smije biti manja od 1000 ft (300 m) iznad najviše prepreke u radijusu od 600 metara od pozicije zrakoplova.

Minimalne visine u brišućem letu

Članak 166.

(1) Minimalna dopuštena visina leta danju u brišućem letu je 100 ft (30 m) iznad terena za avione i 50 ft (15 m) iznad terena za helikoptere.

(2) Brišući let noću nije dopušten osim u slučaju uporabe opreme za gledanje noću.

Način određivanja minimalne visine leta

Članak 167.

Minimalna visina leta u vizualnom letenju u zračnom prostoru klase G određuje se u odnosu na konfiguraciju terena uzduž osi rute, a minimalna visina u brišućem letu određuje se na osnovi visine prirodnih i umjetnih prepreka na terenu.

Odstupanja od minimalnih propisanih visina

Članak 168.

Vojnim zrakoplovima dopušteno je letenje i na visinama manjim od visina propisanih člancima 165. i 166. ovoga Pravilnika u slučaju provedbu letova:

- za zaštitu suvereniteta Republike Hrvatske
- za sve vrste evakuacija (AE i CASEVAC)
- za potragu i spašavanje
- za gašenje požara
- s nošenjem podvjesnog tereta
- čija priroda zahtijeva letenje ispod minimalne propisane visine
- obilježavanja prigodnih svečanosti uz prethodno odobrenje ministra obrane.

Odstupanja od maksimalnih propisanih brzina za klasificirani zračni prostor

Članak 169.

(1) Vojnim zrakoplovima dopušteno je letenje u klasificiranom zračnom prostoru brzinama većim od brzina utvrđenih Pravilnikom o letenju zrakoplova u slučajevima kada zbog svojih letnih osobina i svojstava ne mogu održavati minimalne utvrđene brzine.

(2) Odluku o izuzećima iz stavka 1. ovoga članka donosi SSVZP.

XXXII. SIGURNOSNO ZAŠTITNA OPREMA POSADA I PUTNIKA

Članak 170.

(1) Posada vojnog zrakoplova tijekom provedbe letačke zadaće obvezna je nositi odgovarajuću zaštitnu letačku opremu i opremu za spašavanje i preživljavanje propisanu Priručnikom za uporabu određenog tipa vojnog zrakoplova i/ili Uputom za provedbu namjenskih zadaća određenog tipa vojnog zrakoplova.

(2) Putnici u vojnom zrakoplovu obvezni su koristiti sigurnosnu i zaštitnu opremu propisanu Priručnikom za uporabu određenog tipa vojnog zrakoplova i/ili Uputom za provedbu namjenskih zadaća određenog tipa vojnog zrakoplova.

(3) Uporaba zaštitne letačke opreme i opreme za spašavanje i preživljavanje te sigurnosne i zaštitne opreme vojnog zrakoplova ovisi o namjeni i uvjetima leta, tipu i opremljenosti vojnog zrakoplova u skladu s Priručnikom za uporabu određenog tipa vojnog zrakoplova i/ili Uputom za provedbu namjenskih zadaća određenog tipa vojnog zrakoplova.

XXXIII. OGRANIČENJA I ZABRANE

Članak 171.

(1) Zapovjednik vojnog zrakoplova može odstupiti od primjene odredbi ovoga Pravilnika u slučaju ugrožavanja sigurnosti vojnog zrakoplova, posade i putnika.

(2) U slučajevima odstupanja iz stavka 1. ovoga članka, ako odstupa od odobrenja nadležne kontrole zračnog prometa, zapovjednik vojnog zrakoplova obavezan je o odstupanju izvijestiti nadležnu kontrolu zračnog prometa.

(3) U slučajevima odstupanja iz stavka 1. ovoga članka zapovjednik vojnog zrakoplova obavezan je odmah nakon slijetanja izvijestiti zapovjednika letačke postrojbe koja organizira letenje, a koji je obavezan postupiti u skladu s Pravilnikom o istraživanju i izvješćivanju o nesrećama i ostalim događajima ugrožavanja sigurnosti letenja vojnih zrakoplova.

Članak 172.

Vojnom letaču koji posjeduje ovlaštenje za letenje na više različitih tipova vojnih zrakoplova dopuštena je provedba letačkih zadaća u istom danu na različitim tipovima vojnih zrakoplova ako je prethodno provedena priprema letenja u skladu s odredbama ovoga Pravilnika.

Članak 173.

- (1) Zapovjednik vojnog zrakoplova obvezan je zabraniti uporabu uređaja u vojnom zrakoplovu ako sumnja u moguće interferiranje s bilo kojim zrakoplovnim sustavom.
- (2) U vojnim zrakoplovima nije dopušteno pušiti.
- (3) Zapovjednik zrakoplova ne smije dopustiti ulazak u vojni zrakoplov osobama koje su pod utjecajem alkohola ili omamljujućih sredstava osim u slučaju prevoženja radi evakuacije ili kada se prevozi pacijent koji je propisno zbrinut te ne ugrožava sigurnosti letenja.

Članak 174.

Pokretanje pogonske skupine, provjera rada pogonske skupine i vožnja vojnim zrakoplovima dopušteno je isključivo vojnim pilotima i ovlaštenom zrakoplovno-tehničkom osoblju.

Odbacivanje vanjskog tereta, goriva i ubojnih sredstava

Članak 175.

- (1) Nije dopušteno izbacivanje tereta, ispuštanje goriva ili odbacivanje spremnika s gorivom ili drugog tereta i predmeta iz vojnog zrakoplova ako to zadaćom nije predviđeno.
- (2) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, ako je ugrožena sigurnost posade, vojnog zrakoplova ili životi i zdravlje osoba koje se prevoze, zapovjednik vojnog zrakoplova može donijeti odluku o ispuštanju goriva, odbacivanju spremnika s gorivom, tereta ili dijela tereta (uključujući i ubojna sredstva) na za to propisana mjesta.
- (3) U slučaju krajnje opasnosti (pad vojnog zrakoplova u nepravilan položaj, požar na zrakoplovu i sl.), teret, uključujući i ubojna sredstva, mogu se odbaciti odmah.
- (4) Avionske bombe uvijek se prinudno odbacuju s neaktiviranim upaljačima, a raketna zrna, ovisno o njihovoj konstrukciji, s neaktiviranim upaljačima ili zajedno s nosačem odnosno na način da se ukloni mogućnost aktiviranja nakon odbacivanja.
- (4) Ako je to moguće, o odbacivanju vanjskog tereta, goriva i ubojnih sredstava, zapovjednik zrakoplova dužan je obavijestiti nadležnu kontrolu zračnog prometa.

Slijetanje naoružanim zrakoplovom

Članak 176.

- (1) Nije dopušteno slijetanje naoružanim vojnim zrakoplovom na aerodrom koji nije određen letačkom zadaćom osim u slučaju letova za zaštitu suvereniteta Republike Hrvatske i ugrožavanja sigurnosti vojnog zrakoplova i posade.
- (2) Zrakoplov treba biti parkiran, a naoružanje osigurano na način koji ne ugrožava druge zrakoplove, ljude i opremu na platformi i manevarskim površinama.
- (3) Pri udaljavanju od vojnog zrakoplova, posada vojnog zrakoplova, u koordinaciji s operatorom aerodroma, obvezna je osigurati stalni nadzor i zaštitu naoružanog vojnog zrakoplova do dolaska nadležnog vojnog osoblja.

XXXIV. LETAČKA PRIPRAVNOST POSADA VOJNIH ZRAKOPLOVA

Vrijeme letačke pripravnosti

Članak 177.

- (1) Letačka pripravnost posada može biti aktivna i pasivna.
- (2) Aktivna letačka pripravnost provodi se s mjesta rada koje posada ne može napustiti bez dopuštenja nadređenog ili na nekom drugom mjestu koje je nadređeni odredio. Posada koja se nalazi u aktivnoj letačkoj pripravnosti provela je opću pripremu za letačku zadaću, te joj je od trenutka prijma do izvršenja zapovijedi za provedbu leta iz letačke pripravnosti ostavljeno dovoljno vremena za završetak prethodne pripreme.
- (3) Pasivna letačka pripravnost je pripravnost koju posada provodi izvan mjesta rada, raspoloživa je za provedbu letačke zadaće, a po pozivu mora biti spremna za provedbu letačke zadaće unutar vremena propisanog odgovarajućim dokumentom koji regulira provedbu vrste letačke pripravnosti.
- (4) Vrijeme aktivne letačke pripravnosti može trajati najviše 14 sati kontinuirano za sve vrste pripravnosti, osim za Dežurni borbeni dvojac (DBD). Trajanje aktivne letačke pripravnosti dulje od 14 sati kontinuirano dopušteno je kada je to nužno za dovršenje započete letačke zadaće.
- (5) Najdulje dopušteno trajanje aktivne ili pasivne letačke pripravnosti posade je sedam dana uzastopno.
- (6) Nakon svake aktivne letačke pripravnosti posadi mora biti omogućeno neprekinuto deset sati odmora za vrijeme kojeg je posada slobodna od svih dužnosti i dežurstava.

(7) Nakon sedmodnevne aktivne letačke pripravnosti, posadi mora biti osigurano najmanje 48 sati odmora prije početka sljedeće letačke pripravnosti.

(8) Iznimno od stavka 5. ovoga članka, aktivna letačka pripravnost može se produžiti za najviše 24 sata zbog nepredviđenih (izvanrednih) okolnosti.

(9) Posadi koja je u sedam uzastopnih dana provela jedan ili više dana u pasivnoj pripravnosti, po isteku sedam dana mora biti osigurano 24 sata odmora.

Ukupno vrijeme leta

Članak 178.

(1) Ukupno vrijeme leta člana posade vojnog zrakoplova tijekom provedbe letačkih zadaća iznosi sedam sati tijekom 24 sata, 49 sati u sedam uzastopnih dana, 120 sati u 30 uzastopnih dana i 300 sati u 90 uzastopnih dana.

(2) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, ukupno vrijeme leta člana posade borbenih aviona tijekom provedbe letačkih zadaća iznosi 75 sati u 30 uzastopnih dana i 200 sati u 90 uzastopnih dana.

XXXIV. PROVEDBENI AKTI ZA VOJNO LETENJE

Članak 179.

Ovlašćuje se načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga da radi cjelovitog uređenja uporabe vojnih zrakoplova i vojnog letenja donosi sljedeće provedbene akte:

- Uputu za podnošenje zahtjeva za objavu i poništenje NOTAM-a
- Elaborat vojnog poligona
- Uputu za meteorološku potporu letenja
- Uputu o uvjetima i postupcima letenja bespilotnih zrakoplova
- Uputu za dežurni borbeni dvojac
- Uputu za potragu i spašavanje vojnog zrakoplova

- Uputu za uporabu vojnih zrakoplova u gašenju požara
- Uputu za uporabu vojnih zrakoplova u zadaćama nadzora i zaštite zračnog prostora Republike Hrvatske
- Uputu za uporabu vojnih zrakoplova u potpori provedbe zadaća Obalne straže
- Uputu za uporabu vojnih zrakoplova u zadaćama prevoženja državnih dužnosnika.

Članak 180.

Ovlašćuje se zapovjednik HRZ-a i PZO-a da donosi sljedeće provedbene akte:

- Priručnik za uporabu određenog tipa vojnog zrakoplova
- Uputu za provedbu namjenskih zadaća određenog tipa vojnog zrakoplova
- Uputu o letenju vojnih zrakoplova
- Uputu o planiranju vojnog letenja
- Uputu za potporu i osiguranje letenja
- Uputu o organizaciji prehrane letača
- Program letačke obuke za određeni tip vojnog zrakoplova
- Metodичke upute za provedbu letačke izobrazbe ili obuke na određenom tipu vojnog zrakoplova
- Program osposobljavanja voditelja letenja.

Članak 181.

Ovlašćuje se SSVZP da radi cjelovitog uređenja uporabe vojnih zrakoplova i vojnog letenja donese Uputu za vojne aerodrome.

Članak 182.

SSVZP će propisati oblik, izgled i način vođenja sljedećih dokumenata:

- izvješća o izvršenju plana vojnog letenja
- radne bilježnice
- knjige pripreme i raščlambe letenja
- plana vojnog letenja
- knjige voditelja letenja
- knjige pomoćnika voditelja letenja
- dnevnika GRB-a
- knjiga evidencije ugrožavanja sigurnosti letenja
- podataka o obavljenim letovima.

Članak 183.

Primjerak provedbenih akata iz članka 179. i 180. ovoga Pravilnika dostavljaju se SSVZP-u.

XXXV. STRUKOVNI NADZOR VOJNOG LETENJA

Obavljanje poslova strukovnog nadzora sigurnosti vojnog letenja

Članak 184.

Strukovni nadzor nad primjenom odredaba ovoga Pravilnika i provedbenih propisa donesenih na temelju ovoga Pravilnika koji se odnose na vojni zračni promet, vojne aerodrome i vojno letačko osoblje obavlja SSVZP, a poslove nadzora provode nadzornici za sigurnost letenja (u daljnjem tekstu: nadzornici).

Članak 185.

(1) Izvanredni strukovni nadzor provodi se prema potrebi na temelju Programa strukovnog nadzora koji se dostavlja ustrojstvenoj jedinici najmanje tjedan dana prije nadzora.

(2) Nadzirane ustrojstvene jedinice ili ovlaštene organizacije obvezne su omogućiti nesmetano obavljanje strukovnog nadzora i bez odgode dostaviti tražene podatke i dokumentaciju potrebnu za njegovu provedbu.

Poslovi strukovnog nadzora vojnog zračnog prometa

Članak 186.

Poslovi strukovnog nadzora koji se odnose na vojni zračni promet obuhvaćaju prije svega nadzor nad primjenom propisa o uvjetima za sigurnu uporabu vojnog zrakoplova, zrakoplovne opreme, ispravama, knjigama i priručnicima vojnog zrakoplova te vojnom zračnom prometu što se tiče udovoljavanja propisanim uvjetima za sigurno obavljanje vojnog zračnog prometa.

Strukovni nadzor vojnih aerodroma

Članak 187.

Poslovi strukovnog nadzora koji se odnose na vojne aerodrome obuhvaćaju prije svega nadzor nad primjenom propisa o sigurnoj uporabi aerodroma, projektiranju i izgradnji aerodroma i objekata u području aerodroma od značaja za sigurnost vojnog zračnog prometa, održavanju aerodroma i aerodromskih objekata i opreme koje služe za sigurno odvijanje vojnog zračnog prometa, izgradnju, postavljanje i evidenciju zrakoplovnih prepreka na aerodromima, postavljanju i održavanju znakova za uočavanje zrakoplovnih prepreka, stanju operativnih površina, stanju svjetlosnih sustava koji služe za prilaženje, uzlijetanje i slijetanje zrakoplova.

Strukovni nadzor vojnog letačkog osoblja

Članak 188.

Poslovi strukovnog nadzora koji se odnose na vojno letačko osoblje obuhvaćaju prije svega nadzor nad primjenom propisa o radu i načinu obavljanja stručnih poslova vojnog letačkog osoblja, stručnom osposobljavanju i dozvolama tog osoblja, njihovoj stručnoj i zdravstvenoj sposobnosti, trajanju vremena letenja, broju uzlijetanja i slijetanja, duljini dnevnog, tjednog i godišnjeg odmora i mjerama zaštite na radu u vezi s obavljanjem dužnosti članova posade vojnog zrakoplova.

Ovlasti i obveze nadzornika

Članak 189.

(1) Nadzornik vodi nadzor, predlaže rješenja i poduzima mjere u okviru prava i obveza određenih ovim Pravilnikom i drugih

propisima donesenim na temelju ovoga Pravilnika.

(2) U obavljanju poslova strukovnog nadzora nadzornik je ovlašten u slučajevima kršenja općih zrakoplovnih propisa, propisa koji reguliraju vojni zračni promet te kršenja odredbi ovoga Pravilnika i propisa donesenih na temelju ovoga Pravilnika, izdavati smjernice, predlagati zabrane i privremeno predlagati oduzimanje potvrde, svjedodžbe i dozvole.

(3) Ako pri obavljanju stručnog nadzora nadzornik izda usmene smjernice, obvezan je u roku od tri dana pokrenuti postupak izdavanja preporuka o tome te ih dostaviti osobi ili ustrojstvenoj jedinici na koju se one odnose.

(4) SSVZP primjerak smjernica i preporuka dostavlja ministru obrane.

Ovlast za obavljanje pregleda

Članak 190.

(1) U obavljanju strukovnog nadzora nadzornik je ovlašten pregledati isprave, knjige i drugu dokumentaciju, koja mu omogućuju da utvrdi obavljaju li se stručni poslovi na propisan način.

(2) Pri obavljanju strukovnog nadzora, nadzornik ima pravo pregledati dozvole vojnog zrakoplovnog osoblja, kontrolirati primjenu propisa o radu i načinu obavljanja stručnih poslova, zahtijevati izvanrednu provjeru stručne i zdravstvene sposobnosti tog osoblja i saslušati nadređene osobe ili osobe čiji rad podliježe stručnom nadzoru.

Ovlast za izricanje ograničenja i zabrana

Članak 191.

(1) Ako nadzornik utvrdi da stanje operativnih površina, objekata, sredstava i opreme na vojnom aerodromu ne udovoljava sigurnom odvijanju zračnog prometa, predložit će da se ograniči uporaba vojnog aerodroma u skladu s postojećim uvjetima.

(2) Nadzornik će zabraniti uporabu vojnog aerodroma za uzlijetanje i slijetanje svih ili samo određenih zrakoplova ako zrakoplovne prepreke ugrožavaju sigurno uzlijetanje i slijetanje zrakoplova.

Izveštavanje o prisutnosti

Članak 192.

(1) Pri obavljanju strukovnog nadzora, nadzornik je obvezan o svojoj prisutnosti izvijestiti zapovjednika postrojbe u kojoj se

obavlja nadzor.

(2) Ako nadzornik utvrdi nedostatke u radu nadzirane ustrojstvene jedinice, obavezan je o tome izvijestiti zapovjednika te ustrojstvene jedinice.

Obveza podnošenja prijave

Članak 193.

Ako pri obavljanju stručnog nadzora nadzornik utvrdi da je počinjen prekršaj ili kazneno djelo, obavezan je bez odgode o tome izvijestiti Vojnu policiju. O provedenom nadzoru nadzornik je dužan voditi očevidnik na odgovarajućem obrascu i na način koji utvrđuje SSVZP posebnom uputom.

XXXVI. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 194.

Provedbeni akti iz ovoga Pravilnika koji uređuju pojedina područja letenja vojnih zrakoplova donijet će se u roku od godine dana od dana stupanja na snagu ovoga Pravilnika.

Članak 195.

Danom stupanja na snagu ovoga Pravilnika prestaje važiti Pravilnik o vojnom letenju (»Narodne novine«, br. 35/12).

Članak 196.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«.

Klasa: 023-03/16-04/5

Urbroj: 512-01-16-10

Zagreb, 21. srpnja 2016.

Ministar
Josip Buljević, v. r.

PRILOG 1 – PRILOG 3